

קונטרס

הבינו

פרשת וארא
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת ט"ז
גליון 181

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 053.315.0588
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון - שיעור קכ"ח

יום ראשון פרשת וארא - כ"ב טבת תשפ"ב

קבלת מתנות רוחניות על-ידי היסורים..... ה

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול | וינצלו את מצרים | ועבדתם עבודת מתנה | אשריך שראיתני בכך | אלוקים חשבה לטובה | בוחן ובודק כוחות נסתרים | הקליפה קודמת לפרי | מתנות אמיתיות בעלות ערך | אין שפע רוחני בלא גשמי | קצר המצע מהשתרע | העיקר אינו תלוי בזמן | העיקר תלוי בחשיבות וערך | היסורים כהכנה למתנות | אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת | תוסיף תת כוחה | המאור עינים בבית האסורים | הזדמנות נדירה ויקרה | ויקם מנהל חדש - משל ונמשל | סימן טוב ומזל טוב | דבר שהצדיק מתעסק בו ייכשל בו זרעו?! | איש כמתנת ידו | כולי גופי דרופתקי נינהו טובי לדוכי דהוי דרופתקי דאורייתא

יום שני פרשת וארא - כ"ג טבת תשפ"ב

כוחו של קיום מצות ואהבת לרעך כמוך בין כתלי הבית..... יח

ואהבת לרעך כמוך אני ה' | כפי שהאדם מתנהג עם אחרים כך הקב"ה מתנהג עמו | האדם זוכה למדרגותיו בזכות האשה | מלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא | הקב"ה נותן בהם סימנים | השתלמות האדם דווקא על-ידי קרוביו וסובביו | אהבת חברים | יעשו לפני כסדר הזה | יצר לב האדם | מחחרח ריב ומדון | העבודה התמידית קשה בעצם טבעה | פושט צורה ולובש צורה | תחילתה קשה וסופה רך

יום שני פרשת וארא - כ"ג טבת ה'תש"פ

תיקון מידת היסוד על-ידי תשובת שובב"ם..... כו

תכלית ירידת בני ישראל למצרים | חפירה באדמה בשביל מציאת יהלומים | פרשיות אלו מלמדות את פרטי התשובה | יש תקוה לאחריהך | השגה חדשה במצות התשובה | הקב"ה משפיל את השאול | תיקון מידת היסוד על-ידי התקוה | הארת המידות באור האלוקי | מחיה מתים במאמרו | אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו | אין הדבר תלוי אלא בי | געה בבכייה עד שיצתה נשמתו

מדור עיון תפילה - שיעור ל"ה

יום רביעי פרשת שמות - ח"י טבת תשפ"ב

עבודת התשובה בקריאת שמע - במשנת הרה"ק ה'בני יששכר' זיע"א.... לג

אל תזרעו אל קוצים | מסירות נפש דק"ש מכפרת על כל העוונות | הקב"ה הקדים רפואה למכה | היכי דמי חילול ה' | למען לא ניגע לריק | כוחה של ק"ש כתיקונה | כדי להרחיק

אדם מן העבירה | מזיקים בדלין הימנו | ואני תפילתי לך ה' עת רצון | בתחבולות תעשה
 לך מלחמה | עד מתי עצל תשכב | הקורא ק"ש צריך להיות כשר לעדות | כוחו של יהודי
 ליצור מציאות חדשה

מדור שבת קודש - שיעור י"ז

יום חמישי פרשת שמות - י"ט טבת תשפ"ב

הכנת הגוף לכבוד שבת והמסתעף מב

שבת קודש צריך גוף נקי | הנשמה לך והגוף שלך | רחיצת הגוף כדי להבריח את החיצונים |
 סרח העודף | תספורת הראש לכבוד שבת | הפוכי מטרתא למה לי? | נסיונו של בעל תפילה
 | לכה דודי לקראת כלה | מזויף מתוכו | נקיות מביאה לידי טהרה | נשים במאי קא זכיין |
 כבוד ה' נראה בענן | כשזה קם זה נופל | נסיון השיחה בעת התפילה

מדור אור החיים הק'

ערב שבת קודש פרשת וראא - ב' שבט תשפ"א

כח תפילת ישראל מעיד על חיבתם היתירה נא

וידעתם כי אני ה' אלוקיכם | למען תדע כי אין כה' אלוקינו | חיבה יתירה נודעת להם |
 כבן המתחטא לפני אביו | לזות שפתיים הרחק ממך | הסרת הקליפה מלבנות ישראל | כדי
 לערבב השטן | פנה אל תפילת הערער

מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש פרשת שמות - כ' טבת תשע"ט

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א - בעל ה'תניא' נו

בן ח"י שנה גמיר לכולא תלמודא | למד מקללת האשה שאין נדבקים בפחות מפעמיים | יד
 ה' עליו השכיל | גדולת תורתו של בעל ה'תניא' | הריאה מתחננת בפניו שיכשירנה | הנסיון
 לקראת התמנותו לבעל קורא | סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה | תורה ללא אהבה
 ויראה איננה פורחת למעלה | הביא את הרמ"א בארמונו של המגיד הקדוש | כזה נקרא
 התבטלות במציאות | אגרת להשכילך בינה - בבית הכלא הסיבירי | נוסח האגרת - אין רע
 יורד מלמעלה | בין תבין את אשר לפניך | מציאות אמיתית כנגד מציאות מדומה

מדור אמונה ובטחון

שיעור קכ"ח

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

לזכות החתן ישראל יעקב בן בת שבע מאטיל דינה והכלה שינדל בת רחל

נדבת אביו הר"ר שלום יוסף לעוונינגער הי"ו

יום ראשון פרשת וארא - כ"ב טבת תשפ"ב

קבלת מתנות רוחניות על-ידי היסורים

אברהם והודיע לו בברית בין הבתרים שכל זה יעשה להם כדי ליתן להם מתנות גדולות - ויאמר לאברהם ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדים וענו אתם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול (לך לך טו, יד). ואכן **לאחר שיצאו ממצרים קיבלו בני ישראל מתנות נפלאות** ויקרות, הם קיבלו את השבת, הם קיבלו את התורה וקיבלו את ארץ ישראל.

וינצלו את מצרים

ואמנם היות בני ישראל במצרים הועיל להם לשני הדברים גם יחד, הראשון הוא מה שנתבאר בשיעורים הקודמים **שהתרגלו שם להיות נכנעים**, וכמו שכתבו **המפורשים** שהתרגלו

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול

עד כה הרחבנו בביאור המהלך הראשון בסוגיית קבלת יסורים באהבה, **שהקב"ה מביא יסורים לאדם כדי להביאו לידי הכנעה**, וכעת נבוא אל המהלך השני המבואר ב**ש"ס**, שהקב"ה מביא יסורים לאדם מחמת רצונו ליתן לו איזו מתנה, ומשום שאין האדם נעשה ראוי לקבל מתנה לפני שפוקדים אותו יסורים. ובטרם נבאר טעם הדבר, נברר מקורו בתורה.

המקור הראשון הוא **בסבלם של בני ישראל במצרים**. הן בני ישראל התייסרו אז בייסורים קשים ומרים כמו שדיבר פרעה אל עמו "למען ענותו בסבלותם". אך הקב"ה בפירוש דיבר קודם לכן עם

גדולות, והגם שאינו רואה עכשיו, יראה לאחר זמן, **אזי הוא נעשה ראוי לקבל את המתנות המיועדות לו**. ואין בענין זה שום חילוק בין יסורים קלים לקשים, אלא גם כשהיסורים קשים ביותר, זוהי תכליתם, להכניע את האדם ואז ליתן לו מתנות יקרות.

ואמנם כבר נתבאר שההכנעה כשלעצמה היא מתנה גדולה, כי היא מביאה בכנפיה תענוג גדול של קרבת אלוקים, אך כוונתנו שזה לא מסתיים בכך, אלא מלבד מתנת ההכנעה מקבל האדם עוד מתנות מסוימות המיועדות לו ואשר לא היה יכול לקבלן ללא היסורים.

אשריך שראיתי בכך

נבוא כעת לראות עוד מקורות לזה. את המקור הראשון כבר ראינו ביציאת מצרים. כשבני ישראל יצאו ממצרים, הם לא חזרו להיות כפי שהיו קודם שירדו למצרים, אלא הגיעו למצב חדש של קבלת התורה. הנה אנו אומרים בהגדה של פסח "על אחת כמה וכמה" ומנוים שם ט"ו מתנות אשר כל אחת מהן יקרה עד מאוד. מעמד הר סיני הוא מתנה בפני עצמה, קבלת התורה, שבת, ארץ ישראל, בית הבחירה, ועוד הרבה.

ועוד למדנו כמה פעמים המאמר הידוע של רבי שמעון בר יוחאי במסכת ברכות (ה, א): שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על-ידי

במצרים איך להיות עבדים אשר הוא דבר הנצרך לקבלת התורה. והשני הוא מה שמתבאר עכשיו, שקיבלו שם מתנות יקרות, כי בהיותם במצרים התחברו אליהם חלקי נשמה (ניצוצות הקדושים) שהיו טמונים שם, כמו שמרומז בפסוק (בא יב, לו) "וינצלו את מצרים"², ועל ידי כן קיבלו כוחות לקבל השגות חדשות שלא היו יכולים לקבל קודם לכן.

אכן גם מה שהקב"ה אמר למשה קודם יציאתם ממצרים שיאמר לישראל שיקחו אתם כלי כסף וכלי זהב וינצלו את מצרים, היה זה כדי להודיע לדורות, שכאשר האדם עובר מסכת יסורים, חוץ ממה שהוא משתנה מבפנים ונעשה בעל לב נכנע, הוא גם זוכה למתנות חדשות ויקרות.

תורה היא ולתלמוד היא צריכה, אך כפי שאנו רואים יסוד ישן הוא, והביאו בספה"ק "שפת אמת" (פסח תרנ"ה-תרנ"ו) והסמיכו על הפסוק "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה", ובלשונו: כי כל צרה הבאה לישראל היא הכנה לישועה וכו' וכן היה ביציאת מצרים וקריעת ים סוף שנתהפך להם הבכיה לשמחה עי"ש.

ועבדתם עבודת מתנה

אמנם זאת צריך להבין שהדרך לקבל את המתנות היא גם כן על-ידי הכנעה. כשהאדם מתנהג כשורה בעודו מתייטר, היינו שהוא זוכר שהקב"ה הוא זה שנתן לו את היסורים ושבוודאי הוא לטובה בשבילו כדי שיוכל לקבל מתנות

ב. ראה 'באר מים חיים' בשלח טו, ה.

הקשה קושיא, היה רבי פנחס בן יאיר מתרצה ב"ב אופנים, ועכשיו כל פעם רבי פנחס בן יאיר הקשה קושיא, היה רשב"י מתרצה בכ"ד אופנים]. הן אף את זאת אנו רואים שרשב"י הוא זה שהביא לעולם את תורת הנסתר, ואף לה זכה באמצעות היסורים שפקדוהו, כי זהו היסוד, **כשהקב"ה מביא על האדם יסורים, זה מפני שהוא רוצה ליתן לו מתנה חדשה.**

אלוקים חשבה לטובה

אכן יסוד זה מבואר בהרבה ספרים במילים מפורשות, ואחד מהן הוא בספר "דעת תבונות" להרמח"ל (אות קמ"ו) וזה לשונו: "כל זמן שהיה יעקב אבינו בצער על פרישת יוסף ממנו, הקב"ה לא היה אלא מגלגל לגולים להמליך את יוסף ולהחיות את יעקב בשלוח, אלא שמתוך שעצה עמוקה היתה, היה הצער עובר על יעקב".

אמור מעתה: היסורים שפקדו את יוסף לא רק בשביל להעלות את יוסף למדרגתו היו, אלא גם כדי להביא ליעקב את השלוח שהיה לו באותן שבע עשרה שנים שחי במצרים עם יוסף, תענוג שאין למעלה מהם, כי בכדי שיוכל יעקב להרגיש אותו תענוג, היה יוסף צריך להגיע לאן שהגיע על-ידי מסכת יסוריו.

ומפטיר הרמח"ל: וזה בנה אב, שלכל עליו שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה כל זמן הזדמן הטוב, אינו מזדמן ובא אלא מתוך עומק עצה נסתרת, ועל כן יקרה קודם לו צער. והרי זה כענין שאמרו ז"ל: "שלוש מתנות

יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין? שנאמר (תהילים צד, יב): אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל דכתיב (עקב ח, ה): כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, וכתיב בתריה (שם פסוק ז): כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה. העולם הבא דכתיב (משלי ו, כג): כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר.

הנה בזה גילה לנו רשב"י שכל פעם שהקב"ה רוצה ליתן לנו מתנה, הוא מביא לנו קודם לכן יסורים, כך שהיסורים הם בעצם סימן למתנה העתידה לבוא. והאמת שרשב"י הוא מרא דשמעתתא לא רק מחמת מימרא זו, אלא גם מפני שנתקיימה בו בפועל, שהרי אף הוא עצמו עבר מסכת יסורים קשה כאשר דנוהו למיתה (שבת לג, ב) והוצרך לברוח ולהתחבא במערה ולטמון עצמו בחול י"ג שנים, ואח"כ כשחותנו רבי פנחס בן יאיר הרחיצו בבית המרחץ ואמר לו "אוי לי שראיתך בכך" באשר ראה את כל גופו מלא בקעים, מה ענה לו רשב"י? אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כך. כלומר, **אלו לא היו לי היסורים, לא הייתי זוכה לאותן מתנות שקיבלתי.**

והגמרא שם מביאה: דמעיקרא כי הוה מקשי רבי שמעון בן יוחי קושיא - הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי, לסוף כי הוה מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא - הוה מפרק ליה רבי שמעון בן יוחי עשרין וארבעה פירוקי [בתחילה, לפני שהתחבא במערה, כל פעם שרשב"י

חס ושלוש איזה צרה על ישראל, אין הכוונה בהצרה עצמה, רק עיקר שילוח הצרה כדי שאחריו ישפיע רב טוב כידוע, כי קודם ביאת הפרי הוא הקליפה.

ובכן, היסוד כבר ברור אצלנו הגם שאיננו יודעים עדיין את טעמו. **האדם רואה שהוא מקבל סטירות או שאין סדרי חייו מצליחים כפי שהיה רוצה, יודע הוא שעוד מעט יקבל דברים טובים.** כך יעידו רבים שאחרי שעברו איזו מסכת יסורים, הגיעו אליהם דברים נפלאים כל-כך, איזה שפע! ברוחניות ובגשמיות, וטוב להם. זוהי המציאות וכך הקב"ה לימדנו בתורתו הקדושה.

מתנות אמיתיות בעלות ערך

והנה כשאנו אומרים מתנות, **הכוונה בעיקר למתנות רוחניות**, וכאותן מתנות שהוזכרו במאמרו של רשב"י - תורה, ארץ ישראל ועולם הבא. והדברים פשוטים, שהרי **כל העולם לא נברא אלא כדי שהאדם יתעלה ברוחניות**, וכל הדברים הגשמיים הלא הם הבלי הבלים ביחס לתכלית הרוחנית של כל אחד ואחד, ולכן אך טפשות היא לומר שהכוונה היא למתנות גשמיות בדווקא.

הן יכולים לראות שכאשר הילד גדל קצת ונעשה בן שבע, אם יתנו לו ב'אבות ובנים' מתנה כאותה שנתנו לו בהיותו בן חמש, יחמיץ פניו ויאמר: זה מה שאתה נותן לי?! אכן לפי טעמו לא תיקרא המתנה בשם מתנה לרוב קטנותה. אף כאן, אם האדם כבר גדל ונעשה בר דעת, הוא מבין שכשאומרים מתנות מתכוונים למתנות אמיתיות ולא לשטויות והבלים.

טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על-ידי יסורין".

בוהן ובודק כוחות נסתרים

ובמדרש איתא (במדבר רבה טו, יב): **אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה** (היינו לאו דוקא שררה, אלא כל מדרגה יותר גבוהה מן הראשונה) **עד שבוחן ובודק אותו תחילה**, וכיון שהוא עומד בנסיונו הוא מעלה אותו לשררה. וכן את מוצא באברהם אבינו, נסהו הקב"ה עשר נסיונות ועמד בהן ואח"כ ברכו שנאמר (חיי שרה כד, א): וה' ברך את אברהם בכל. וכן יצחק נסהו בימי אבימלך ועמד בנסיונו ואח"כ ברכו שנאמר (תולדות כו, יב) ויזרע יצחק בארץ ההיא ויברכהו ה'. וכן יעקב אבינו נסהו בכל אותן הצרות בעשו, ברחל, בדינה, ביוסף, והיאך יצא מבית אביו? כי במקלי עברתי את הירדן (וישלה לב, א), ובירכו - וירא אלוקים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך אותו (שם לה, ט). וכן יוסף באשת פוטיפרע והיה חבוש י"ב שנים ואח"כ יצא ונעשה מלך על שעמד בנסיונותיו וכו'.

כך ראינו אצל האבות הקדושים, וכך הוא מאז ועד היום, כל פעם לפני שיוּרד לעולם איזה שפע גדול, בא תחילה לכן איזה קושי, וזהו סימן כי הנה הקב"ה מביא כעת מתנה. האדם עצמו אינו יודע אז איזו מתנה, אבל הוא יודע שהיא מתנה טובה מאוד כפי שהקב"ה שהוא מקור הטוב יודע לתת.

הקליפה קודמת לפרי

וכן כתב בספה"ק **"קדושת לוי"** (פרשת שמות): ידוע, **כשהבורא ברוך הוא שולח**

אמת לאמיתה. כשנתקיים ביעקב ויחי יעקב בארץ מצרים, לא היה חסר לו כלום. כשבית המקדש היה קיים, היו יושבים בני ישראל איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו. אך לא זה היה העיקר. העיקר היה שבית המקדש היה קיים, וכיון שבית המקדש היה קיים, ממילא לא היו חסרים דבר והיו יכולים לשבת איש תחת גפנו ותחת תאנתו. וכן אצל יעקב אבינו במצרים לא היה עיקר החידוש שהיתה להם חמאה למרוח על פרוסת לחמם, אלא עיקר החידוש היה השלוח הגדולה שזכה להם באותן י"ז שנים כדאיתא ב**זוה"ק**, אך היה להם הכל, כי **כשחיים בעולם רוחני, אין שום סיבה לחסרון.**

אף כאן, **הסיבה שהקב"ה מביא לאדם יסורים** היא לא כדי ליתן לו אח"כ מתנה גשמית בשביל שיוכל להשתעשע בהבלי העולם, אלא **כדי ליתן לו מתנה רוחנית.** ואדרבה, מי שמקבל מתנה גשמית בלי מתנה רוחנית, הלא בדרך כלל היא עונש עבורו, שהרי על ידי זה יפול בחייו הרוחניים ואז הרי יאבד בדרך כלל גם את חייו הגשמיים. **הקב"ה נותן רוחניות, וכשיש לו לאדם רוחניות, יש לו כל צרכו, כלום אינו חסר לו.** ולמשל, הקב"ה נותן לאדם יישוב הדעת שהוא ההיפך ממרבה נכסים מרבה דאגה, וכן כל כיו"ב באופן שלא יחסר לאדם כלום.

קצר המצע מהשתרע

כעת נבאר בדרך שאלה ותשובה. הנה כל מי שלמד פרשת שמות הלא ראה ששעבוד מצרים היה מר ממר, וימררו את

יתירה מזו, הלא המתנות הגשמיות באות תמיד וחסרון עמהן, מה שאין כן **המתנות הרוחניות יש בהן הכל, גם תכלית, גם קרבת אלוקים וגם עולם הבא.** ועוד זאת, המתנות הרוחניות מגיעות עם כל הטעמים הטובים, כי רוחניות היא דבר נעים ונחמד וטוב מכל הצדדים, וכפי שרואים בחוש **שהאדם מרגיש הרבה יותר מרומם ומיושב אפילו מבחינה גשמית כשקיבל איזו מתנה רוחנית.** ונמצא שהפער בין מתנות רוחניות למתנות גשמיות הוא פער גדול מאוד, ואין שום טעם להשוות ביניהן, ואם כן הדבר פשוט **שכאשר אומרים מתנות טובות מתכוונים למתנות רוחניות.** הקב"ה מעלה את האדם לעוד מדרגה ברוחניות, ולעוד מדרגה, ולעוד מדרגה. ואין לזה גבול, וכפי שרואים ב'על אחת כמה וכמה' שכל דבר נחשב כמתנה בפני עצמו. מונים את מעמד הר סיני כמתנה בפני עצמה, שבת כמתנה בפני עצמה, ארץ ישראל כמתנה בפני עצמה, תורה כמתנה בפני עצמה, **כי אין גבול למתנות הרוחניות שהאדם יכול לקבל.**

אין שפע רוחני בלא גשמי

אמנם כן, **עם המתנות הרוחניות כבר מגיעות גם מתנות גשמיות, כי כך טבען של המתנות הרוחניות שמביאות עמהן ברכה.** הקב"ה בירך את אברהם אבינו, הקב"ה בירך את יעקב, את יוסף וכן הלאה, וכיון שנתברכו במדרגותיהם הרוחניות, כבר היו להם גם גשמיות בשפע. התבוננו בכל מקרה ותראו שהוא

צריך להיות תלוי בזמן, אלא בעיקר וטפל. ולמשל, האדם קם בבוקר בצפיה דרוכה לדעת איזה מספר זכה בלוטו, חולפת שעה ועוד שעה ועוד שעה ועצביו נמתחים עד להתפקע, כמה אפשר להמתין? כבר חלפו שמונה שעות של המתנה – כמה אפשר? הוא מרגיש כבר שעוד מעט קט הוא יוצא מדעתו. ובכן, אם בסוף יגלה שלא זכה בגורל, ייכתב יום זה בספר זכרונותיו כיום שהתייסר בו ביסורי נפש נוראים מתחילתו ועד סופו. אבל אם בסוף יגלה שזכה בגורל, הלא בוודאי ישכח לגמרי שהמתין, ויום זה ייכתב בספר זכרונותיו כיום חג באשר בו התעשר בין רגע. כשישאלוהו מה אירע ביום זה, יאמר – ביום זה זכיתי בלוטו.

יטענו כנגדו: אינך מספר את הסיפור האמיתי, שהרי הבשורה על הזכייה הגיעה אליך רק בסוף היום. עליך לספר במשך כמה שעות איך רוב היום עבר עליך בצער, ורק בסוף תוסיף בכמה מילים, שלאחר כל הצער והיגון, נודע לך שזכית בלוטו ושמחת עד מאוד. ומה היא התשובה? התשובה היא שאת ה'דגש' בסיפור יש לשים על העיקר ולא על הטפל, והעיקר והטפל הרי אינם נמדדים בזמן אלא בחשיבות.

העיקר תלוי בחשיבות וערך

התורה אומרת לנו כך: אתה רוצה לדעת מה היה המעשה? המעשה היה שלאחר עבודה קשה שעבדו בני ישראל במצרים קיבלו מתנות יקרות ונפלאות. **העבודה הקשה איננה המעשה. היא רק ההכנה למעשה. המעשה היא שיצאו**

חייהם בעבודה קשה, שחטו את הבכורים, הכניסו את התינוקות בכתלים וכו' והדבר המשיך לא שנה ולא שנתיים, לא עשור ולא עשרים, אלא – מאתיים ועשר שנים! תקופה של כמה וכמה דורות (בהשוואה לימינו, היינו צריכים לחזור לתקופת תלמידי המגיד). ועם כל זה, לא הקדישה התורה בשביל קושי השעבוד אפילו מחצית הפרשה, ובקריאת רביעי וחמישי הפרשה כבר עוסקת בגאולה, משה רבינו כבר הולך אל פרעה לצוותו בשליחותו של הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים. אמנם בסוף הפרשה קוראים על התגברות בקושי השעבוד, אך עם כל זה כבר נמצאים שם בסוף, באמצע תהליך היציאה. ובפרשת וארא – שם כבר נמצאים בתקופת המכות שהיא השנה האחרונה, ועוד כמה ימים – רבותי! – מגיעים לפרשת בא ויוצאים ממצרים. היכן הצדק? הבן שואל: זו היא התמונה האמיתית?! הדין נותן שהתורה תקדיש כמה וכמה פרשיות רק כדי לתאר את קושי השעבוד. הרי בני ישראל לא ראו אז את הסוף! היו שם אנשים שחיו מאה וחמישים שנה, הם ראו בנים ונכדים ונינים, ואילו את היציאה ממצרים לא זכו לראות. היתכן שבשביל הגאולה תקדיש התורה שלוש פרשיות, חצי פרשת שמות, כל פרשת וארא, כל פרשת בא, וכמעט כל פרשת בשלח, בעוד ל'גלות' הקדישה פחות מחצי פרשה?! ולכאורה אין הקורא רואה את סיפור הדברים לאשורו.

העיקר אינו תלוי בזמן

אכן התשובה היא, שכאשר באים לספר סיפור, היחס בין חלקי הסיפור אין

של גלות וגאולה, הגלות היא בחצי הראשון של הפרשה הראשונה, והגאולה היא מאמצע הפרשה הראשונה עד סוף פרשת פקודי. בנו משכן - עם קרבת אלוקים, עם קרבנות, עם כפרת עוונות. כי זוהי האמת, וכל שיש לו לאדם מעט שכל, הוא מבין שזהו העיקר ושעל זה כדי להקדיש את כל הסיפור כמעט.

היסורים כהכנה למתנות

וכשמבינים זאת, **מבינים את מה שנתבאר שהיסורים הם הכנה למתנה שהאדם עתיד לקבל.** פעמים הרבה כשהאדם נמצא בתוך היסורים, הוא אומר בטרונאי - אבל סטירות כאלה?! כאלה יסורים קשים ומרים?! ואז חולפת לו בלבו מחשבה שמקורה ביצר הרע שאומרת - לא מדובשך ולא מעוקצך, אני מוותר על המתנה ובלבד שלא אצטרך להתייטר. אכן מדובר בחושך - ויאנחו בני ישראל מן העבודה. אנחות אמיתיות הן של בני אדם שמתייסרים ביסורים קשים. אבל אם היה האדם מבין מה היחס בין היסורים למתנה, היו היסורים קלים בהרבה.

האדם אומר: אינני יכול להמתין, לבי אינו יכול לשאת את המתח. אבל אם אומרים לו בעוד כמה שעות תגלה שזכית בעשרים מליון דולר, לא היה מרגיש שום קושי בהמתנתו. והרי כאן, **היחס בין מה שהאדם משלם למה שהוא מקבל תמורתו אינו ניתן כלל לשיעור או מדידה, כי המתנות הן מתנות יקרות**

ממצרים ונתגלה לעולם שיש אלוקים ששולט במים ובארץ ובאוויר, על האדם ועל הבהמה, על העליונים ועל התחתונים.

בני ישראל הגיעו אז להכרה שיש להם כוחות מעל לדרך הטבע אשר עד עצם היום הזה הכרה זו נותנת להם כח להתגבר על ניסיונותיהם. הקב"ה אמר להם אז "אני ה' אלוקיכם ואני נותן לכם כח מעל לדרך הטבע". דעו לכם שאף שבדרך הטבע הגוף מושך אתכם לתאוות רעות, יש לכם כח להתגבר עליו שהרי מזרע ישראל אתה ויצאת ממצרים, וכפי **שהאזה"ח הק'** כתב בפרשת אחרי בפסוק "כמעשה ארץ מצרים אשר ישתם בה לא תעשו" עיי"ש.

הלא דבר הוא שנשאר לבני ישראל לנצח נצחים. ואם כן זהו עיקר המעשה. וכן קריעת ים סוף הוא עיקר המעשה - ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי. הנה עד היום אנו אומרים שירת הים מדי יום ביומו, וכל המלאכים מצטרפים אז לשירתנו, וכמה קשיים מסתלקים מן האדם על-ידי אמירת השירה בכוונה. פרשת יתרו, פרשת תרומה, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. כל אלה מעיקר המעשה הוא. והאמת שעיקר המעשה המספר על המתנות מתחיל כבר מאמצע פרשת שמות, שם הקב"ה אומר למשה רבינו ששמו הוא "אהיה אשר אהיה - אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות". אכן ספר שמות נקרא הספר

רוצה ליתן לו. אמור מעתה: גם בשיעור זה אנו לומדים שתכלית היסורים היא להביא את האדם לידי הכנעה, אלא שאנו מוסיפים שאין תכליתה נגמרת בהכנעה עצמה, אלא במתנות שהאדם יקבל בעקבותיה.

תוסיף תת כוחה

ניזכר שוב במה שהתרחש לנו במצרים כדי שנבין היטב את החילוק. **הנה במצרים קיבלנו תחילה לכל את תכונת העבדות,** למדנו לשמוע למי שעומד מעלינו ולהכניע את עצמנו תחתיו, **אשר כל זה נחוץ לנו לקבלת התורה,** אך מעבר לזה הקב"ה נתן לנו שם עוד חלקי נשמה.

תחשבו על אנשים יקרים וחשובים, בני תורה, בעלי מידות ובעלי כשרונות, שביום מן הימים מצאו את עצמם במצב חדש, ואותו מצב הוסיף אצלם דברים חדשים, כגון ידיעות והבנות חדשות בתורה שלא היו מגיעים אליהן לעולם אילו לא היו במצבם החדש, וכן הרגשים חדשים או כוחות חדשים, כגון כוחות חדשים של סבלנות ושל שאר מידות טובות.

ובכן, עלינו להבין שכל אותן ידיעות והבנות, הרגשים וכוחות שנתוספו אצלם, מקורם בכך שקיבלו נשמה חדשה מהקב"ה. זה מה שקרה לנו במצרים. קיבלנו חלקי נשמה חדשים והם נשאו אתנו. אמנם האדם יכול לפגום ואז יסתלקו ממנו חלקי הנשמה, אבל כל עוד אינו פוגם, הם נשארים אצלו, והודות לכך השבת שלו נראית אחרת, וקרבת

ונכבדות שאין כמותן בכל העולם כולו. מה גם שכאשר **יקבל את המתנות, שהן מתנות רוחניות, יגיעו אתן כל צרכיו הגשמיים** כפי שנתבאר לעיל.

אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת

ובסיבת הדבר שהמתנות אינן מגיעות לאדם בלי יסורים, מצאנו **בגמרא ובוזו"ק** כי **המתנות הרוחניות אינן יכולות לקנות שביתה אצל האדם כל עוד הוא מגושם,** כי הגשם סותר את הרוח. וכשאמרו שהקב"ה אומר על המתגאה "אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת", לא התכוונו בגדר עונש, אלא נתכוונו לומר שזו סתירה, כמו אש ומים. וכן הביא **האוו"ח הק'** (פרשת יתרו) שמשמע זה ניתנה התורה במדבר ועל הר סיני דווקא שהוא הנמוך שבהרים, כי זהו מעקרי היסודות שבקבלת התורה, שהאדם יהיה נכנע, שיבוא לשמוע מה ה' רוצה מעמו ולא יבוא להגדיל ולפאר את עצמו, כי הגאווה וההתפארות הן סתירה מוחלטת לקבלת התורה.

וכפי שהוא בענין התורה, כך הוא בענין ארץ ישראל. כי ארץ ישראל אף היא מתנה רוחנית היא, ואם יבוא אחד ויטול את אותה בגאווה וביד נטויה, לעולם לא תהיה מתנה זו בידו, כי האדם המגושם סותר את המתנה הרוחנית.

זהו הטעם שהקב"ה **מביא לאדם יסורים, כדי להביאו לידי הכנעה,** והכנעה זו, חוץ ממה שהיא לכשעצמה מתנה נפלאה היא כנוכר לעיל, שהרי **היא מביאה את האדם לידי קרבת אלוקים,** עוד היא הכנה למתנות אחרות שהקב"ה

להנאתך ולטובתך? המתנתי לה שתענה היא, והיא ענתה: אברהם אבינו קיים מצות גמילות חסדים בכל נפשו ומאודו, אך היה מרגיש בלבו שעדיין חסר לו בשלימות המצוה ונצטער בלבו על שאינו יודע מה עוד יוכל לעשות כדי להגיע אל שלימותה. אמר לו הקב"ה: חיסרון זה שאתה מרגיש נובע מכך שמעולם לא היית 'אורח' ואינך יודע בשלימות מה הן הצטרכויותיהן של האורחים הנכנסים לאוהלך, לכן אצווך לקחת את מקלך ותרמילך ולצאת לדרך, וזהו להנאתך ולטובתך, כדי שתרגיש על בשרך איך מרגיש מי שמתארח אצל אחרים ואז תוכל לקיים מצות גמילות חסד בשלימות הגמור ויוסר צער מלבך.

אמרה לי האשה בחזיוני - הפטיר ה"מאור עינים" בדברו אל ה"אור המאיר" - אף אתה, כיון שעסקת הרבה בפדיון שבויים, סיבב הקב"ה שתיכנס לבית האסורים להנאתך לטובתך, כדי שתרגיש את טעמם של האסירים ותקיים מצוה זו בשלימות הגמור. והוסיפה: ועתה כשכבר טעמת טעמם של האסירים, הגיע הקץ לשיבתך בבית האסורים ועוד היום תצא לחופשי...

הזדמנות נדירה ויקרה

הנה ממעשה זה אנו באים להבנה נוספת בשאלה מדוע הקב"ה מביא יסורים למי שהוא חפץ ליתן לו מתנה. כי הנה זה ברור לנו שכל מי שיש לו יסורים, אם אינו מתנגד להם, הוא בא לידי הכנעה, ובכך לפעמים הקב"ה בא אל מי שכבר הגיע למדרגה מסוימת של

האלוקים שלו היא במדרגה גדולה, מדרגה כזו שלעולם לא היה יכול להגיע אליה בלי חלקי הנשמה שהתווספו לו. וכפי שהיה במצרים, כך נעשה כל פעם שהקב"ה רוצה ליתן מתנות חדשות לאדם, וזוהי אחת מהתכליות של היסורים - ליתן לאדם מתנה שלא היתה לו אף פעם.

המאור עינים בבית האסורים

וכעת נבין הענין באופן נוסף על-פי סיפור שסופר על כל פרטיו ודקדוקיו על-ידי האדמו"ר מרחמסטריווקא (ארה"ב) שליט"א בשם הרה"ח ר' חיים הערש אייזנבאך ז"ל: כשהרה"ק בעל "מאור עינים" זיע"א היה עצור בבית האסורים בז'יטאמיר בעוון שליחת מעות לארץ ישראל, היה הרה"ק בעל "אור המאיר" זיע"א משחד את שומר בית האסורים מדי יום חמישי והיה נכנס תחת ה"מאור עינים" לשעה אחת. ובשעה זו שהיה ה"מאור עינים" מתהלך לחופשי בחוץ, היה טובל במקוה, שומע קריאת התורה ומקבץ נדבות לעניי ארץ ישראל.

בפעם האחרונה שבעל "אור המאיר" הגיע להיכנס תחתיו, אמר לו ה"מאור עינים" שאינו נזקק לכך מפני ששרה אמנו נתגלתה אליו והודיעה לו שהוא עתיד להשתחרר בזה היום, וסיפר לו דברים כהווייתן: האשה עמדה ליד החלון ושאלתה בפיה - הקב"ה אמר לאברהם לך לך להנאתך ולטובתך, ולכאורה אך למותר הוא, שהרי אברהם אבינו היה מוכן לעשות ככל אשר יצווה לו ה' קשה כקל, ומה היה צריך להבטיח לו לך לך

מזה, כי יבוא לעולם האמת עם עוד כמה דפי גמרא שיכיר על בוריים. ואם יעזור לו הקב"ה ויפקחו עיניו, אף יתן תודה למנהל שזיכה לו בכך...

הקב"ה חפץ ליתן מתנות לאדם. על כן יידע מי שיש לו יסורים **שאם יעבוד על מדותיו והרגשותיו בזכות היסורים, יזכה לכל אותן מתנות המיועדות לו**, הלא הן **מהלכים חדשים בקרבת אלוקים**. השבת מביאה עמה השגות חדשות, מעמד הר סיני מביא עמו השגות חדשות, ארץ ישראל מביאה עמה השגות חדשות, בית הבחירה מביא עמו השגות חדשות, ואין המתנות דומות זו לזו.

סימן טוב ומזל טוב

אכן **כשהאדם רואה שיש לו יסורים, יבין שהמתנה בדרך אליו**. וכשרואה שהדעת שהיתה לו עד כה אינה מועילה לו במצבו החדש, ישיש וישמח, שהרי זהו הסימן המובהק ביותר שממתינה לו מתנה חדשה, כי אילו היתה הדעת הראשונה מועילה לו עכשיו, היה משתמע מכך שהוא עדיין בכיתה הראשונה. אם אתה רואה שדברי החיזוק ששמעת כל השנים אינם מועילים לך ואתה צועק במר לבך: "כבר שמעתי אותם אלפי פעמים, אך כאבי חזק מנשוא ואיני יכול להירגע", תראה בזה סימן טוב, שהרי **מענה ואילך תוכרח להגיע לחלקי נשמה עמוקים יותר ולעבוד עליהם**, והלא **מתנה גדולה היא ותביא לך טובות גדולות הן ברוחניות והן בגשמיות**, כפי שנתבאר לעיל שאין שום שפע רוחני שאינו בא עם שפע גשמי.

הכנעה ואומר לו: "הן רואה אני שאתה בא ליטהר, שהרי אתה עובד והולך ממדרגה למדרגה, הבה ואסייע לך להתרומם למדרגה שלא היית מגיע לשם לעולם". ואחת מדרכי הסיוע של הקב"ה היא, שהוא מכניסו למצב קשה שבו לא יספיק לו להשתמש בידיעות ובהרגשים הישנים שלו ובהתחזקות הקודמת שלו באמונה, כי לא יועילו לו, אלא יוכרח לעבוד על חלק יותר עמוק בנפשו. ואכן מי שיש לו מעט שכל בקדקדו והקב"ה מסייע לו שלא יאבד את עשתונותיו, הוא מיד מבין כשנקלע למצב כזה שיש לו הזדמנות נדירה לעבוד על חלקים פנימיים בנפשו שלא עבד עליהם עד כה.

ויקם מנהל חדש - משל ונמשל

משל למה הדבר דומה, למלמד שכל שנה לומד עם הילדים פרק אלו מציאות. ויהי בשנה אחת ויקם מנהל חדש בתלמוד תורה והחליט מסיבות שונות שמהיום מתחילים לתלמוד בכיתה זו מסכת מכות. והמלמד - מלא טענות כרימון. היתכן?! לאחר עשרים וחמש שנה שאני לומד עם הילדים פרק אלו מציאות, פרק שאני מכיר על בוריו, אצטרך עכשיו להתחיל להכין דפים חדשים שמעולם לא למדתי?! הוא רק עכשיו נתמנה למנהל וכבר חושב שהוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו?! אולם אם אינו רוצה להפסיד את משרתו, הוא מכניע את עצמו ומתחיל להכין מסכת מכות. הוא אמנם ברוגז, ובחדר מלמדים הוא מתטיס את האווירה, אבל סוף כל סוף מאחר שהוא מכניע את עצמו, הוא עצמו ירויח

שמים) היא כאמור. אדרבא ואדרבא! הן אדם זה לא בזבו את ימיו לריק, אלא מילא אותם בעזרה וסיוע לבניו של מקום, ומה יש לך מצוה גדולה ממצוה זו שבה האדם מסייע לחולים ולבני משפחותיהם, וכבר אמרו **חז"ל** "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא". דווקא **מפני כך, הקב"ה מכניסו בקושי זה, כי זה מה שיגרום לו להכנע בהכנעה עמוקה מאוד** בענין זה. ולמשל, הלא יתכן שקודם לכן הרגיש אדם זה טוב בעצמו שהוא זה שעושה ופועל. בא הקב"ה ברוב רחמיו ואמר: אין כדאי לו לזה שיפסיד את שכרו אחרי שנתן עזרה וסיוע הרבה כל-כך לאחרים. על כן הוא **מכניסו למצב כזה שבו יבין שלא הוא עושה ופועל, אלא זכות יש לו להיות שלוחו של מקום, ואז יעלה כל מה שעשה כל ימיו לרצון.**

אכן יש חשבון כזה, שעל-ידי מחשבה אחת ראויה הכל עולה לרצון, וכפי שאנו רואים אצל תלמוד תורה, שאם האדם זכה להגיע פעם אחת להכנעה אמיתית ולמד תורה לשמה, זה מעלה הרבה מהתורה שלמד שלא לשמה. וסיבת הדבר, כי היוצא מן הכלל מלמד על הכלל כולו שבפנימיות נשמתו הוא חפץ תמיד ללמוד תורה לשמה. אף כאן, **כשהאדם מגיע להרגשה עמוקה שאינו יכול לעשות כלום, שהרי אפילו לעצמו אינו יכול להושיע, ובכל מה שעשה ופעל עד כה בשביל לאחרים, לא היה אלא כשליח וצינור, ומודה על כך להקב"ה שבחר בו להיות צינור להשפיע רפואה לאחרים, הרי זה מעלה כל מה שעשה**

דבר שהצדיק מתעסק בו ייכשל בו זרעו?!

במאמר המוסגר: בנוגע לסיפורו של ה'מאור עינים', פעמים הרבה רואים שהקב"ה מנסה את האדם באותו דבר שבו הוא עוסק, ופעמים הרבה זה מעורר קושיות גדולות בלב האדם - הלא השקעתי בלי סוף מזמני ומכוחותיי כדי לסייע לאחרים בענייני חינוך שלא על מנת לקבל פרס, היתכן שדווקא אני צריך לעבור פרשיות כאלה עם בניי?!

אכן סיפורו של ה'מאור עינים' נותנת תשובה הגונה לכך. הקב"ה מסבב שיושיבו את ה'מאור עינים' בבית האסורים דווקא משום שהוא עוסק בפדיון שבויים ודווקא **מפני שזוהי מצותו המיוחדת לו וממנה הוא זוכה לקרבת אלוקים, וכל זה כדי שיצטרך להגיע להבנה יותר עמוקה ולביטול והכנעה גדולה יותר.** כך הקב"ה מנסה את בני באדם גם בימינו ולא עונש הוא אלא מתנה - מתנה בעבור המצוות שהם עוסקים בהן.

יש בני אדם שעסקו בענייני רפואה והתמסרו בכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם למצוא מזור ומרפא לאנשים חולים, והנה הגיע יום והתגלה בקרב בני משפחתם הקרובה מחלה קשה ולעתים אנושה, ולעתים היתה זו אותה מחלה שהם עצמם עוסקים ברפואתה ושעזרו לאלפי בני אדם להתרפא ממנה.

איש כמתנת ידו

אחת מהתשובות (מבלי לדעת חשבונות

**כולי גופי ררופתקי נינהו טובי לדוכי
דהוי ררופתקי דאורייתא**

אמנם זאת צריך לדעת שאין האדם צריך ליסורים קשים דווקא כדי לקבל מתנות^ד, אלא **כל שהאדם עמל בתורה** בקדושה ובטהרה שלא בשביל להתגאות, **היות שהוא מגיע להכנעה עמוקה על-ידי לימודו ומגלה באמצעותו את כוחות נפשו הנסתרים^ה**, אין הוא נצרך ליסורים בשביל כך. נמצאנו אומרים **שלימוד התורה בהתמדה חוסכת מן האדם יסורים, כי כל מה שהיסורים עושים לאדם, לימוד התורה עושה לו.**

וכן הוא בענין **סור מרע**. אם קשה לו לאדם לפרוש מן הרע מפני שהוא מורגל בו או מפני שנסינו קשה, בין אם מדובר בשמירת עינים ובין אם מדובר בשאר נסיונות, כל שהוא משבר את יצרו ופורש מן הרע מחמת רצונו לעשות רצון קונו, **הרי יסורי נפש אלו שהוא מרגיש אז מביאים אותו לידי ביטול והכנעה ונעשה כלי ראוי לקבלת מתנות רוחניות**, וכיון שכן אין הוא צריך ליסורים אחרים.

זוהי הנקודה! אין גזירת הכתוב שהאדם יכול לקבל מתנות רק על-ידי שבירת העצמות. אלא הכלל הוא שהאדם צריך להיעשות כלי מוכן למתנות

עד כה, וחוף מזה זה גם יעזור לו לסייע לאחרים באופן יותר נעלה משייע להם בעבר, כי הנסיון משלים את אופן עשיית המצוה כפי שראינו בסיפורו של ה'מאור עינים'.

העיקר היוצא מזה, שמדובר במתנה ולא בסטירה המרחיקה. כלל וכלל לא. זה **כלי המכריח את האדם להוציא לפועל כוחות נפשו שלא נתגלו מעולם**. הנה בעולם מקובל לומר שמי שנמצא במצב קשה יכול להוציא כוחות כבירים, וכפי שרואים בחוש שהשרוי בעת מצוקה מגלה כוחות שהוא עצמו לא הכירם. **אכן שורש כל זה הוא בנשמה**, ולכן אם אנו רואים שבעת מצוקה יכול האדם להראות גבורת הגוף עד כדי הרמת מכונית (אשר יש עדויות על כך), או לחשוב מחשבה שהוא עצמו לא ידע שקיימת אצלו, קל וחומר שבענין גבורת הנשמה הוא כך. **הרי האדם אינו מנצל את כוחות נשמתו שהם כוחות רוחניים של ביטול והכנעה ושל קרבת אלוקים, ולכן הקב"ה מכניסו למצב של מצוקה כדי שיוכרח להוציא כוחות עלומים כאלה של נשמתו. נמצא שזה מתנה יקרה עד מאוד, לא מתנה לשעתה בלבד, אלא מתנה שתתקיים אצל האדם לנצח נצחים, שהרי מעתה ואילך יתהפך האדם לאיש אחר.**

ד. הנה אחד מן השומעים עורר על מה שעסקנו בשיעורים האחרונים בסוגית קבלת יסורים באהבה, שאין כדאי להמשיך בזה כדי שלא לפתוח פה וכו'. ואף אנו נענה אחריו שאף בשיעורים הללו לא עסקנו בענין היסורים אלא בענין ההכנעה, וכשעוסקים בענין ההכנעה, זוכים לסייעתא דשמיא להגיע להכנעה אמיתית בלי להזדקק ליסורים, ומכאן ואילך אנו עוסקים בענין המתנות.

ה. ראה 'דרשות מהר"ל' תחילת דרוש על התורה, בביאור המאמר. כי אדם לעמל יולד.

ויצעק אל ה' שיסייע לו, יידע שהוא מסיר בזה את העיכוב וממילא יהיה ראוי לקבל את המתנות. אמנם יש להקב"ה עוד דרכים ליתן לאדם מתנות ואין כללים ברורים בזה, אבל זה ברור שזו אחת מהדרכים ושעל ידי שהאדם משקיע בסור מרע ועשה טוב באופן הקשה, הוא חוסך מעצמו קשיים אחרים מאחר שכבר מכין את עצמו באופן זה להיות ראוי לקבל את המתנות הרוחניות.

רוחניות, ולכן אם ישכיל האדם, יתחיל להשקיע הן בסור מרע והן בעשה טוב ביגיעה, ואם הוא רואה למשל שהלימוד בא לו בקלות, יוסיף בלימודו מעבר למה שהוא רגיל, ואז יהיה יותר רוחני וממילא יהיה יותר מוכן למתנות רוחניות, כי כך הוא סדר קבלת המתנות, העיכוב היחיד לקבל את המתנות הוא כאשר האדם יותר מדי מגושם וחסר לו הכנעה וענוה, ולכן ברגע שיעשה האדם דברים הקשים לו

יום שני פרשת וארא - כ"ג טבת תשפ"ב

כוחו של קיום מצות ואהבת לרעך כמוך בין כתלי הבית

כמוך בינך לבין חברך, יתקיים בך ואהבת לרעך כמוך כפי הפירוש השני.

כפי שהאדם מתנהג עם אחרים כך הקב"ה מתנהג עמו

נמצאנו אומרים שהאדם **עצמו קובע איך יתנהגו עמו מן השמים**, ולמשל, אם האדם פוגע באנשים על ימין ועל שמאל ומצטדק לאמור שאינו מתכוון כי אם להתלוצץ מעט, אף הקב"ה יתנהג עמו כך, יפגע בו זעיר פה זעיר שם ויאמר לא היה זה אלא לשמח קצת. ולהיפך, אם האדם מחלק תמיד ממחמאות פיו לאחרים, אף הקב"ה ידריכהו בדרך הטוב והישר.

רבי צדוק כותב שם שזהו היסוד הידוע מהבעש"ט, והוא גם כן במדרש על הפסוק ה' צלך, שכמו שהאדם מתנהג כן הקב"ה מתנהג עמו, כמו הצל שנוטה תמיד כפי נטיית האדם. ומביא גם מדברי הגמרא **בראש השנה** (יז, א): למי נושא עוון למי שעובר על פשע בשביל שהאדם מתנהג ברחמנות לעבור על פשע כמו כן. הקב"ה מתנהג עמו ונושא לו עוון גם כן.

וכן כתב יסוד זה בספה"ק **"דברי ישראל"** (פרשת קדושים) שזהו הפירוש "ואהבת לרעך כמוך" - **כפי שאתה מתנהג עם אחרים כך אני מתנהג עמך**. הן כמה וכמה הנהגות יש לו להקב"ה, ואומר הקב"ה לאדם: כמוך אני ה'. כמוך,

ואהבת לרעך כמוך אני ה'

הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע"א כתב בספרו **"פרי צדיק"** על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" (פרשת קדושים, יא): יש לומר דזהו כוונת לשון הכתוב ואהבת לרעך כמוך אני ה', ומה ענין הסיום אני ה' בזה? אבל רוצה לומר **שאם אתה מתנהג עם אחיך ורעך באהבה** ושלא תשא עליו חטא, **כן אני ה' אתנהג עמך גם כן כך**, ומצד הזה הוא שאמרו דואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה, היינו לקיום התורה, דיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ואיך יזכה לזה דה' לא יעזבנו בידו? זהו על ידי ואהבת לרעך כמוך, **כמו שהוא מתנהג עם הבריות בדרך הטוב להיטיב לזולתו, כן ה' יתברך נגדו משים עין השגחתו עליו להיטיב לו ולהדריכו בדרך הטוב והישר**.

עוד הוא מביא שם המעשה של הגר שבא להתגייר בתנאי שילמדוהו כל התורה כולה על רגל אחת, וכשבא לפני הלל, אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד, ופירש שם **רש"י** ז"ל באחד הפירושים רעך זה הקב"ה כמו שכתוב במשלי (כו, י) **"רעך ורע אביך אל תעזוב"**. ומבאר ב'פרי צדיק' ששני הפירושים תלויים זה בזה - **אם תקיים ואהבת לרעך**

יתנהג עמו. לא הצדקות הגדולות שהאדם נותן פה ושם יקבעו את התנהגותו של הקב"ה עמו, ואף לא הארות הפנים ודברי החיזוק שהוא נותן לשבורי לב יקבעו את התנהגותו, אלא **התנהגותו עם אשתו תקבע את התנהגותו של הקב"ה עמו.**

מלכותא דרקינא כעינ מלכותא דארנא

וסיבת הדבר, **כי הקב"ה נתן דוגמאות לאדם בזה העולם אשר אם יתנהג בהן כראוי בהכרת הטוב וכו' יהיה בזה סימן שהוא מתנהג גם עם הקב"ה כראוי.** וכפי שביארנו כשעסקנו בענין כיבוד אב ואם שמאחר שהאדם צריך להגיע לביטול והכנעה להקב"ה ולחיות תמיד בהרגשה של הכרת הטוב כלפיו, לכן סיבב הקב"ה שיהיה לאדם אב ואם וכשתהיה לו הכרת טוב נכונה כלפיהם ויתבטל וייכנע בפניהם, יהיה בזה סימן שיש לו גם ביטול והכנעה להקב"ה ושהוא חי בהרגשה של הכרת הטוב כלפיו.

יהי כלל זה בידך - אם האדם אינו יכול לומר מילות תודה והערכה בקומו מסעודתו למי שהכין את הסעודה, אף ברכת המזון שלו אינה אלא מן השפה ולחוץ, **כי אם היה מרגיש באמת רגשי הכרת תודה כלפי הקב"ה, היה מרגיש גם כלפי מי שהכין את הסעודה.** וכן הוא לאידך גיסא, כשהאדם מוקיר ומעריך את מי שהכין את הסעודה, הוא מהפך את לבו להיות לב מכיר תודה, ואז גם הברכת המזון שלו תהיה ברכת המזון אמיתית הבאה מתוך רגשי הכרת תודה.

כלומר **כפי התנהגותך, כך אני ה', כך אני קובע את התנהגותי אתך.** ונמצא לפירוש זה שמעמידים את האתנחתא בתיבת לרעך - ואהבת לרעך, ואז - כמוך אני ה'.

אכן כעת אנו יודעים כבר כמה גדולה וחשובה היא מצות ואהבת לרעך כמוך, וכי היא הכלל גדול בתורה, כי כפי שהאדם מתנהג עם אחרים כך הקב"ה מתנהג עמו.

האדם זוכה למדרגותיו בזכות האשה

ויותר מזה ממצאנו בספר הליקוטים למהר"ח ויטאל זיע"א על הפסוק (עקב ה, א) "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" בשם רבו האר"י הק' ז"ל **שכפי שהאדם מתנהג עם אשתו כך הקב"ה מתנהג עמו, וכל המדרגות שהאדם זוכה להן הוא באמצעות האשה.** וכתב שם בלשונו: **הכוונה שיקיים כל המצוות, שאם יאהב אותה כגופו יקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, ואם תקיים זה כאילו קיימת כל התורה כולה.**

בטרם נמשיך הלאה נעשה סדר בדברים: זה כבר מבואר ב**ש"ס** שמצות ואהבת לרעך כמוך היא כלל גדול בתורה וכן כבר מבואר ב**ש"ס** שבה תלויות כל המצוות ושם יקיים אותה האדם כראוי ממילא יקיים את כל התורה, אך כאן נתחדש מהאר"י ז"ל **שהתחייבות הגדולה ביותר שיש לו לאדם היא כלפי אשתו** ולכן הוא צריך תחילה לכל להתנהג כלפיה כראוי ושם ימדדו את התנהגותו, **וכפי שיתנהג שם, כך הקב"ה**

רוחני מאוד, קודש קדשים, אלא שבדברים מסוימים הוא סומך על היתרים. הטיב הקב"ה לאדם בראותו שאם ימשיך לתעות לא ינעם לו בעולם האמת, ואף כאן בעולם הזה, הלא מי שאין לו קשר אמיתי עם הקב"ה חי חיי צער, והעמיד לו מראה (שפיגל) בביתו בדמות אשה אשר עליה אמרו **חז"ל** (סוטה יז, א) "איש ואשה, זכו שכינה שרויה ביניהם", ומעתה יידע נאמנה שאם יעבוד על מידותיו ויתמסר לאשתו ויקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, יהיה זה לו לסימן שאינו חיי חיים עצמאיים ועל ידי כך ייבנה הקשר שלו עם הקב"ה, ואף הקב"ה יתנהג עמו כפי שהוא מתנהג עם אשתו.

השתלמות האדם דווקא על-ידי קרוביו וסובביו

ומעתה נבין דבר נפלא: הנה הלכה יש ב**שו"ע** בענין מצות צדקה שיש להקדים את הקרובים על פני הרחוקים, הקרוב קרוב קודם, וכן צריך להקדים את עניי העיר. והנה לכאורה יש מקום לשאול על זה: מה הטעם? הרי דייקא זה הוא חסרונה של החסידה, שעושה חסד עם חברותיה ולא עם אחרים! ולכאורה היינו צריכים להתנהג להיפך, ליתן לרחוקים שאין לנו עמם שום שייכות, שהרי כך תהיה נתינתנו נתינה טהורה בלי שום תערובת סיגים!

אך התשובה היא **שהקב"ה העמיד בסביבת האדם כל מיני אנשים שיעזרו לו להשלים את עצמו, וזאת על-ידי שיחיה אתם בשלום ויתמסר להם וידאג להם, ופעמים שיצטרך להוזיל מדמו**

הקב"ה נותן בהם סימנים

וכמו כן **מי שנמצא בין אנשים** אשר יש בכל אחד מהם נשמה שהיא חלק אלו-ה ממעל, אך **מתקשה להתקשר אתם** ואינו מרגיש אהבה אליהם, **הוא מוכיח בזה שאף הקשר שלו עם הקב"ה הוא באופן זה**. שהרי הדבר מצוי שהאדם צריך את הקב"ה רק לשם סיפוק צרכיו. כשהוא צריך כסף, הוא פונה אל הקב"ה בתחינה וברחמים שיתן לו את מבוקשו, אך כשהקב"ה מציג בפניו את בקשותיו, הוא דוחה אותו בשתי ידי ואומר: אל תטריד אותי! אני עסוק עכשיו. ובכן, איך יוכל האדם לדעת מה טיב הקשר שלו עם הקב"ה? אולי הקשר שלו עם הקב"ה הוא באופן הנ"ל? אולי הוא פונה אליו רק כשהוא נצרך לו? אולי יש תקופות שבהן הוא אומר להקב"ה - עכשיו אין לי זמן אליך... ואף כי אינו מוציא מילים אלו מפיו, מי יעיד שהתנהגותו עם הקב"ה אינה באופן זה?

לכך אמר הקב"ה: אעשה לך סימן, אעמיד לך בביתך חלק אלו-ה ממעל ותראה איך אתה מתנהג עמו, ותדע תמיד שכפי שאתה מתנהג עמו כך אתה מתנהג עמי. הן מול הקב"ה בעצמו אין האדם קולט את האמת, שהרי בשעת התפילה בבית הכנסת הוא מתנדנד בכל כוחו וברור לו שהקשר שלו עם הקב"ה הדוק ביותר, ואח"כ כשהוא מתעלם מהקב"ה בצאתו לרחוב או כשהוא מתעלם ממנו בשעה שהוא מרמה במשאו ומתנו, אינו קולט שהקשר שלו אינו קשר אמיתי אלא מזויף, כי הוא סבור שבאמת הוא אדם

שאינו מקיים את תפקידו ואינו משלים את נשמתו.

אהבת חברים

וכפי שבמצות צדקה ההלכה היא שהקרוב קרוב קודם, כך היא ההלכה במצות ואהבת לרעך כמוך. לפלא לציין בענין דברי האר"י ז"ל הידועים שיש לכוון קודם התפילה לאהוב כל ישראל וזה מעלה את כל התפילה, שכאן כתב מהר"ח ויטאל מפורש, שרבו אמר לתלמידים **שבפרט יש לקבל לאהוב את החברים**. והנה אף כאן היה מקום לשאול: מדוע להוציא את החברים מן הכלל? הרי ואהבת לרעך כמוך נאמר על כל ישראל! והתשובה היא כנ"ל, שיש לו לאדם התחייבות יתירה כלפי חבריו מאחר שהקב"ה זימנם להיות בסביבתו ואם כן הוא צריך להשקיע בהם אהבה יותר משהוא משקיע בשאר בני אדם.

וכבר כתב בספה"ק **"נועם אלימלך"** (פרשת ויחי) שאם האדם רואה שיש לו אהבה מיוחדת לאחד מישראל אע"פ שלא הכירו קודם לכן, היינו מפני שהיה שכנו בגן עדן. הא לך שיש שייכות בין הנשמות ולא לחינם מזדמנים בני אדם בפונדק אחד, ואם כן **מחויב האדם לעשות הכל כדי שהקשר והאהבה ימשיכו**.

אכן מכל זה ראינו **שהנשמות הנמצאות בקרבת האדם לא הגיעו לשם בדרך מקרה, אלא הגיעו לשם בהשגחה פרטית מדוקדקת לצורך שלימות האדם**, ולכן התחייבות האדם הן במצות צדקה והן במצות ואהבת לרעך כמוך הולכת ומתחזקת ככל שהנשמה קרובה

בעבורם, וכפי שהדבר מצוי שכל בני המשפחה יוצאים חלוצים כדי לעזור לאחד מקרוביהם שיוכל להשיא את בתו. וצריך לציין זאת לשבח, שיש בימינו בלי סוף צדקות שניתנות באופן הנכון כאשר כל בני המשפחה נאספים עם העסקנים וחותרים על 'הוראת קבע' לטובת קרובם, ואין ספק בדבר שהדבר מעורר רחמים גדולים בשמים ומביא לעולם שפע רב. בני המשפחה עצמם אינם אמידים, אבל הם יודעים שאינם יכולים להתעלם כמו שהזהירה התורה - ומבשרך אל תתעלם. ראו נא עד היכן מגיעה אזהרה זו, מדברי **הקצוה"ח** בשם ה'מחנה אפרים' שיש שיעבוד נכסים על הצדקה שצריכה להינתן לקרובי המשפחה.

פירושו של דבר, שאם יראה האדם שהקב"ה זימן לו קרוב משפחה עני ואביון שזקוק לסיוע כספי בנישואי הילדים, יבין **שיזמן לו קרוב כזה להנאתו ולטובתו**, ואם לא יתעלם ממנו אלא יתייחס אליו כאל אבר מאבריו, יבנה בכך את הקשר שלו עם הקב"ה. **קרובי האדם הם הם חלקי הנשמה הנצרכים לו יותר מכולם, והראיה, שהקב"ה זימנם בסביבתו**.

כמה מבהיל הוא מה שכתב בספר "אור יקר" שמי שמטיב לאחרים ואינו מטיב לקרוביו, כאשר יגיע לעולם האמת יתגלה לו **שלא הועיל מאומה**. וטעם הדבר, כי בזה שאינו מטיב לקרוביו, הוא מגלה דעתו שאינו רוצה להיות בקשר עם אותם חלקי נשמה שהקב"ה זימן לו, ולכן הוא מחפש לעצמו מצוות אחרות, ונמצא

ורב חסד בשביל לעורר מידות אלו, אלא הוא מוכרח להתנהג כך בעצמו, וכפי שהוא מדויק בלשון הש"ס במסכת ר"ה "יעשו לפני כסדר הזה" - יעשו דייקא.

נמצאנו למדים מדברי ה'קדושת לוי' בשם המגיד, שכאשר אנו מקבלים על עצמנו לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה, אנו צריכים להיות פינו ולבנו שווה. אכן יתכן שיאמר האדם קודם התפילה: "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך", ובמוחו יחשוב - "כן, ראיתי פעם איש מסכן שאין לו מי שיסתכל עליו; אני צריך לראות איך לקרבו. אך לא את אשתי. עד כאן. אשתי זה יותר מדי". ולפי המתבאר כאן אין תפילותיו של זה יכולות להתקבל. ואע"פ שאינו חושב כך בפירושו, כל שהוא מתנהג כך, אין תפילותיו יכולות להתקבל, שהרי בכל תפילה שהאדם מתפלל הוא זקוק לאותן הנהגות, וכדי לעורר אותן הנהגות, הוא עצמו צריך להתנהג כך. אמנם תפילותיו של אותו אדם אינן הולכות לריק. ממתנינים לו. וכשיפייס את בני ביתו ויתחיל להתנהג כשורה - תפילותיו יתקבלו.

יצר לב האדם

עלינו להבין שעם כל שינוי שאנו עושים בענין זה, אנו מיסדים יסודות. הנה לפעמים יתפלא האדם מדוע אין תפילותיו מתקבלות. הלא כללים יש לקבלת התפילות והכללים פשוטים ואין בהם כל חידוש. ואם אנו רואים שיש בזה נסיונות קשים, הלא הדבר פשוט, כנזכר לעיל, כי היות שהוא דבר יסודי, ברור

אליו יותר, ונמצא ממילא **שהתחייבות הגדולה ביותר היא כלפי אשתו שהיא הנשמה הקרובה אליו ביותר.**

ואם רואה האדם שהדבר בא לו בקושי רב, אל לו להיבהל, אלא יבין שלגודל המצוה היצר הרע אינו שוקט על שמריו, ועכ"פ כשיידע את האמת זה יועיל לו לטכס עצות כיצד להתקדם בזה.

יעשו לפני כסדר הזה

הנה בספה"ק "קדושת לוי" על מסכת אבות (פ"ב מ"ד) כתב דבר נפלא: לכאורה צריך ביאור מה זה שאנו משבחים את הקב"ה עובר לבקשתנו, היעלה על הדעת שנוכל לפתותו על-ידי מחמאות פינו?! מבאר ה'קדושת לוי' בשם מורו **המגיד ממעזריטש** זיע"א: כאשר אנו הברואים הקטנים מזכירים את שבחיו של הקב"ה, אנו מעוררים בכך אותן הנהגות של הקב"ה, וכמו ששינינו במסכת **ראש השנה** (יז, ב) שהקב"ה הראה למשה סדר התפילה של י"ג מידות ואמר לו: כל זמן שישראל חוטאין - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם, והיינו משום שכשאנו מזכירים למטה שהקב"ה הוא א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד וכו' אנו מעוררים הנהגות אלו למעלה.

והוסיף שם ה'קדושת לוי' בשם מורו שמתעם זה **זקוק האדם למצות ואהבת לרעך כמוך בשביל קבלת תפילותו, שהרי בתפילותו רוצה האדם שהקב"ה יתנהג עמו במידת הרחמנות ויתן לו אע"פ שאינו ראוי, אם כן מוכרח הוא לעורר תחילה מידה זו.** הוי אומר: אין די לו לאדם לומר שהקב"ה הוא חנון ורחום

אכן הרבה אמת יש בזה, כי היצר הרע פועל ללא הרף לחרחר ריב בעיקר בין הקרובים ביותר. ואין לאדם להתפלל על זה. וכמו שאומרים לאדם: אם אתה רואה שיש לך תאוות, אין לך להיבהל, סימן הוא שאתה אדם ולא מלאך. ועכשיו תדע שעליך להתגבר, התפלל וטכס עצה מה לעשות כדי שלא תיכשל ח"ו. כך נאמר למי שרואה שיש לו נסיונות במצות ואהבת לרעך כמוך לקרובים לו ביותר:

קודם כל תדע שאתה בן אדם, כי נסיון הוא ככל הנסיונות. הן ודאי שאין נסיונו של האחד דומה לנסיונו של השני; יש מי שניסיונו גדול עד מאוד ויש מי שהשלוש שוכן בביתו מאז ומתמיד (וכפי שבענין לשון הרע ושמירת עינים אין נסיונותיהם של בני האדם שווים), **אך עם כל זה תמיד יארוב היצר הרע לאדם וימציא לו איזה פירוד לבבות - בפרט עם הקרובים לו ביותר.** היצר הרע יודע שכך הוא פוסק את הקשר שיש לאדם עם הקב"ה, וכשהוא פוסקו האדם יכול ללמוד ולהתפלל ולא יועיל לו מאומה, ולכן הוא פועל בענין זה עשרים וארבע שעות ביום מבלי ליתן תנומה לעיניו.

העבודה התמידית קשה בעצם טבעה

עם כל זאת נבוא לבאר באופן מעשי מדוע דרגת הקושי הולכת ומטפסת ככל שדרגת הקושי עולה, עד שהקשה ביותר הוא שלום בית. **הסיבה הראשונה** היא משום **שהתדירות עולה עם הקרבה.** הרי לאדם יש רצונות בלי סוף, ובדרך כלל יאמר מי שרוצה לעבוד על עצמו - אני מסכים להקדיש עכשיו לפלוני רבע שעה

כשמש שהיצר הרע ישקיע שם את כל מרצו ודמו. **אם האר"י ז"ל גילה לנו שכאשר האדם מקיים ואהבת לרעך כמוך, הקב"ה מחזיר לו את אהבתו, נשוט הדבר שהקליפה תעמוד באמצע כדי לעצור בעד האהבה שבין ישראל ואביהם שבשמים.** אין אנו צריכים אפילו להסביר למה הדבר קשה מבחינה מעשית, כי בכל אופן תמיד יהיו קשיים בזה, מאחר שיש אחד שעומד ומכשיל ללא הרף.

וכפי שאין בני אדם מתפלאים מדוע יש בדורנו נסיונות קשים כל-כך של שמירת עינים, כי כולם מבינים שהשומר עצמו בקדושה קרוב מאוד להקב"ה ומי שאינו שומר - מתרחק עד מאוד, וממילא מבינים שהיצר הרע פועל ללא לאות להכשיל את האדם וצריכים להתפלל תמידין כסדרן להנצל ממנו. כך אין לנו להתפלא כאשר אנו רואים שהיצר הרע מזמן בכל עת נסיונות חדשות בענין מצות ואהבת לרעך כמוך, על כל אופניה, עם האשה, עם הילדים, עם האחים ועם החברים. ומסיבה זו דרגת הקושי עולה ומטפסת ככל שמדובר באנשים הקרובים לו יותר, כי כל שהם קרובים לו יותר הם נחוצים לו יותר.

מחרחר ריב ומדון

העולם אומרים בבדיחותא: כשאחי חיתן עם ידידי הטוב, לא ידעתי כיצד לנהוג, מצד אחד אמרתי שעלי להשתתף בחתונה בגלל ידידי הטוב שעומד מצד הכלה, ומצד שני אמרתי שאיני יכול להשתתף בגלל אחי שעומד מצד החתן. בסוף התגבר הצד השני כי דם זה לא מים ולא השתתפתי בחתונה...

בקרבת אחרים. ולמשל, כשהוא בא לבית הכנסת הוא מתהדר בלבוש של איש נחמד ונעיים בעל סבר פנים יפות ואף פעם אינו מאבד את עשתונותיו, והדבר מסייע לו הרבה, כי כך מעריכים אותו וכך הוא רוכש לעצמו חברים, וכמו כן לא אכפת לו מפעם לפעם לעשות טובה לאחרים כי הוא מרגיש שהוא מקבל בתמורה יותר ממה שהוא משלם וכדאי הוא לו.

ואכן ל'מתחיל' אין זה רעיון רע, שלכל הפחות יעשה טובות לאחרים. וכפי שאמר לי פעם אחד שהוא מקפיד תמיד כשהוא יוצא מביתו לשבת ליתן לאחרים את דירתו חנם אין כסף, וזאת משתי סיבות: א. כי בשכונתו יש הרבה גניבות והוא רוצה שישמרו על דירתו. ב. כי הוא שמע פעם מראש ישיבתו שעל האדם לעשות הכל כדי להיות השכן הטוב, שכולם יידעו שהוא השכן הטוב. הנה שתי פעמים דאג אדם זה לעצמו, ועם כל זה נכון התנהג, ואיננו מזלזלים בזה, כי הרבה עומדים במדרגה פחותה גם מזה - קודם כל תתן את דירתך, אח"כ נדבר על מדרגה יותר גדולה. והרי כלל הוא בידינו - לעולם יעשה אדם שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

אולם צריך להבין את המציאות שכאשר האיש מגיע לביתו, כפי שהוא פושט מעליו את מעילו, כך הוא מסיר מעצמו את הדמות שהציג עד כה לאחרים בהיותו בחוץ. מכאן ואילך הוא רוצה להיות משוחרר מהצורך להציג את מה שאיננו. כיון שהוא עובר את מפתן הבית, הוא מכריז בלי מילים - עד כה

ואח"כ אומר לו בנימוס שאני ממהר וכך אוכל לחזור לעיסוקיי. אבל כשמדובר בדבר תמידי, אתמול ומחר ובעוד שבוע ובעוד שנה וכו' עד זקנה ושיבה, הלא זו התחייבות גדולה מאוד בשבילו.

והאמת שעצם זה שמדובר בדבר תמידי מקשה על העבודה, כי כל דבר תמידי קשה לו לאדם לעמוד בו כידוע, וזאת מבלי להתייחס עדיין לעבודת המידות. אך עוד קושי יש בזה, שמאחר שמדובר בדבר תמידי, אינו מרגיש שהוא פועל גדולות ונצורות. כשהאדם נקרא להציל נפש מישראל, הוא הולך במרוצה ופועל בכל מרצו, ואח"כ הוא מרגיש נפלא ומרומם. מה שאין כן כשהוא עושה ופועל בביתו יומם וליילה, שאינו מרגיש כך, אלא מרגיש שזהו תפקידו וכדבר המובן מאליו הוא, וכלשון התנא (אבות פ"ב מ"ח) "אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת".

במאמר המוסגר: מי שעובד להגיע לקרבת אלוקים, אינו מצפה שהעולם יעריך אותו. הוא יודע שעכשיו עשה משהו שאין לשער את ערכו ושמחתו עולה עד לשמים.

ועוד סיבה שלישית יש, כי העשייה בחיק המשפחה דורשת מידות מתוקנות, שזה אומר שהאדם צריך למסור את עצמו בעבור כך ולא רק לעשות מעשה קוף.

פושט צורה ולובש צורה

ועוד יש סיבה נוספת, כי הנה האדם רגיל להציג דמות מסוימת כשהוא נמצא

לך להיות אדם טוב, שהרי שם מכבדים אותך ונותנים לך הערכה על כל דבר טוב שאתה עושה, אך הבה ואראה אותך מתנהג כך בביתך. דע לך **שאתה תרוויח מזה יותר מכולם, כי זה יכריח אותך להפוך לאדם טוב בטבע, וכך תבוא לעולם האמת כאדם טוב**, והרי לעולם האמת אין מגיעים עם הלבושים, ולכן אם תעבוד על עצמך להיות אדם טוב בטבע אדם שנותן ונותן ומעביר על מידותיו, תגיע עם על המעלות האלה לעולם האמת.

ועוד סוד קטן אגלה לך – שלא תצטרך להמתין לעולם הבא, אלא **גם בעולם הבא יהיה לך רווח כפול ומכופל**, כי אם התנהגותך תהפוך אצלך לטבע שני, קודם כל לא תצטרך לחיות אף פעם בהצגה, ושנית לא יהיה לך שום קושי בהתנהגות זו, שהרי היא תהפוך אצלך לטבע. אין לך אם כן מה להיבהל. **זכור שהקושי יהיה רק בעת ההתחלה כי כל ההתחלות קשות, אך לאחר מכן יהיו חייך חיי אושר ונחת בס"ד.**

הייתי נעים ונחמד והראיתי פנים שוחקות לכולם, אבל איני יכול יותר, פניי כבר כואבות. עשו לי טובה, תנו לי לחיות מעתה, תנו להיות טבעי. אכן כשאדם זה נמצא במצב טבעי, סכנה גדולה לעמוד לידו.

תחילתה קשה וסופה רך

אמור מעתה: **הקושי שבהתנהגות ראויה בבית נובע מכך שהתנהגות כזו תובעת מן האדם להפוך את טבעו לאדם נעים ונחמד.** ואם אנו מבינים זאת, אנו מבינים למה רבים נכשלים בזה הגם שיש להם רצון חזק לשנות את שלום ביתם, כי סוף כל סוף, כשנכנסים לביתם רצונם הטבעי הוא לחזור לטבעיותם.

אמנם כן, **מעתה יהיה עלינו ללמוד איך להתהפך לאנשים טובים בטבע,** אבל תחילה לכל צריך להבין את היסוד, והיסוד הוא **שהקב"ה רצה שהאדם יהפוך את עצמו לאדם טוב בטבע.** הקב"ה אומר לאדם: אני מבין שבחוץ קל

יום שני פרשת וארא - כ"ג טבת ה'תש"פ

תיקון מידת היסוד על-ידי תשובת שובבי"ם

והרי זה דומה לאלו החופרים באדמה כדי למצוא יהלומים, שהם יכולים לחפור שנים על גבי שנים ובלבד שיגיעו בסופו של דבר אל היהלומים. ואם אצל אנשים בשר ודם הוא כן, כל שכן אצל הקב"ה שאינו מוגבל בזמן ואלף שנים בעיניו כיום אתמול. ונמצא שבמשך מאתיים ועשר השנים ששהו במצרים, לא היו להם לבני ישראל תכליות שונות, אלא תכלית אחת בלבד - להגיע למ"ט שערי טומאה, ואז לעלות ולשאוב עמהם את ניצוצות הקדושה כאבן שואבת השואב את הברזל (לשון 'האור החיים' הקדוש בכמה מקומות).

פרשיות אלו מלמדות את פרטי התשובה

ומוסיף בעל 'אמרי נועם': "ולזה אותם פרשיות של שובבי"ם מסוגלים להעלות הניצוצין קדישין ולעשות תשובה כידוע". ומבואר מזה, שכמו שיש פרשיות רבות בתורה המלמדות אותנו דיני המצוות, כמו כן פרשיות אלו של שובבי"ם מלמדות אותנו את פרטי מצות התשובה הכתובה בפרשת נצבים, ומורות לנו שלפעמים הקב"ה מוריד את האדם לשפל המדרגה והכל כדי שיוכל לעלות ולהעלות עמו ניצוצין קדישין.

וכן ממש היה עם יוסף הצדיק, וזה על-פי הידוע שמה שעבר על בני ישראל באופן כללי, עבר גם על יוסף הצדיק

תכלית ירידת בני ישראל למצרים

בספר "אמרי נועם" להרה"ק רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א כתוב לאמר: ידוע מספרים רבים אשר ירידת מצרים היתה בכדי להעלות ניצוצין קדישין שנפלו שם מאז ששת ימי בראשית, ודבר זה נעשה על-ידי התשובה שעשו, וכדאיאת במדרש על הפסוק וירא אלוקים, וידע אלוקים, שראה שעשו כולם תשובה.

וביאור הדבר, כי דווקא בגלל שבאו לשפל המדרגה, כאשר נאנחו וצעקו אל ה' וחזרו בתשובה גמורה, העפילו למדרגה גבוהה מאוד והעלו בזה את כל הניצוצות שהיו מפוזרים בארץ מצרים. ונמצא שתכלית שהיית בני ישראל במצרים מאה ועשר שנים, היתה כדי שיבואו למקום עמוק בלב עד שירגישו שכלו כל הקיצין, ואז יצעקו לה' מאותו מקום עמוק, ועל ידי כן יתעלו ויעלו אתם ניצוצות של קדושה הנמצאים בתוך הקליפות.

חפירה באדמה בשביל מציאת יהלומים

ויש להתבונן בזה הרבה: הנה זה ידוע לנו שבני ישראל הגיעו במצרים למ"ט שערי טומאה, ושם היו משתהים עוד מעט, היו נכנסים לשער החמישים ולא היו יכולים להגאל ממצרים. וכל זה היה לו כדאי להשי"ת כדי שיגיעו לעומק הבור ויעלו משם מרגליות.

משום דחזאי לי ברוח הקודש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו (מפני שראיתי לי ברוח הקודש שייצאו ממני בניים שאינם ראויים - מנשה ורבשקה). אמר ליה: בהדי כבשי דרחמנא למה לך (מה לך לעסוק בנסתרותיו של הקב"ה)? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד (מה שאתה מצווה, עליך לקיים), ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעביד (ומה שנוח לו להקב"ה - יעשה).

וכתב לתמוה בספר "עין אליהו", כי לכאורה אינו מובן מדוע אמר לו "בהדי כבשי דרחמנא למה לך", והרי כבר ראה ברוח הקודש שייצאו ממנו בניים שאינם הגונים, ואם כן אין זה נסתרותיו של הקב"ה?

וכתב לתרץ באופן נפלא **שהגם שראה שיצא ממנו מנשה, נסתר ממנו מה יעלה בסופו**, והרי בסופו חזר מנשה בתשובה **ורייקא על-ידי שהגיע למדרגה התחתונה קודם לכן, סלל בתשובתו דרך חדשה של תשובה שלא היתה עד כה**. הא לך שהקב"ה מוריד לפעמים את האדם למדרגה נמוכה מאוד, והכל כדי שיוכל לעלות לאחר מכן ולקרב את העולם אל התיקון השלם.

השגה חדשה במצות התשובה

עלינו להסתכל על הפרשיות של שובבי"ם לא כעל פרשיות של חיזוק,

באופן פרטי, ולכן **הוצרך יוסף להגיע למקום שפל מאוד עד שלא היה בטוח אפילו אם יוכל לצאת מאותו מקום כדאיתא במסכת סוטה, ומשם עלה ונתעלה ונתגדל להיות יוסף הצדיק**.

יש תקוה לאחרייתך

ומכאן אנו לומדים, שאם ישאל האדם שהתרחק ונכנס למ"ט שערי טומאה, אם עדיין יש לו תקוה ויוכל לחזור בתשובה, נאמר לו **שלא זו בלבד שיוכל לחזור בתשובה ותתקבל תשובתו, אלא עוד זאת יגיע דווקא בגלל ירידתו לשפל המדרגה, למקום גבוה מאוד**, וזה מפני שיעלה עמו בתשובתו ניצוצות הקדושה שהיו מפוזרים במקומות הנמוכים. ובספרים הקדושים יקראו לתשובתו של אדם זה "תשובה עילאה". וכאמור, למדנו עוד שלפעמים **יוריד הקב"ה את האדם בכוונה תחילה לשפל המדרגה מהאי טעמא'**.

כן מבואר גם ממה דאיתא במסכת ברכות (י, א): בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו, כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' (ישעיהו לח, א). מאי כי מת אתה ולא תחיה? מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה לעולם הבא. אמר ליה: מאי כולי האי? אמר ליה [ישעיהו]: משום דלא עסקת בפריה ורבייה. אמר ליה:

1. ראה ויקרא רבה לב ד.

2. יסוד זה נמצא בהרבה ספרי חסידות, ראה ספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' ויצא עה"פ ויקח מאנשי המקום, שם פרשת בא. 'דגל מחנה אפרים' בהעלתך.

3. על עין יעקב, להגה"צ רבי אליהו שיק זצ"ל אב"ד ק"ק זאגור וק"ק לידא, מגזע היחס ממשפחת רבנים ברוסיא.

הבה ונתבונן בעומק דיבור זה. אילו היינו אנחנו צריכים לפרש את הפסוק, הלא היינו מפרשים, שהקב"ה מוריד את האדם לדיוטא התחתונה ואחר כך מוציא אותו הגם שאבדה תקוה. אולם ה'שר-שלום' לא כן פירש, ומפני שפשוט הדבר **שעל האדם לחזור בתשובה בעצמו**, כי רק אז הוא מעלה את ניצוצות הקדושה, ואילו היה הקב"ה מעלהו, לא היו ניצוצות הקדושה מתעלים אתו.

ועל כן פירש באופן נפלא: הנה סיבת הדבר שאין האדם יכול לחזור בתשובה ולעלות מן הדיוטא התחתונה, היא מפני שאבדה ממנו כל תקוה, ועל כן **עושה הקב"ה שיראה שיש מדרגות נמוכות ממנו, כי אז יבין שלא נפל לתחתית הבור אלא עדיין הוא עומד על הסולם**, וישאב מזה כח לחזור ולטפס במעלות הסולם עד שייצא לגמרי מן הבור.

תיקון מידת היסוד על-ידי התקוה

עוד יש על דרך זה בספר הקדוש "ישמח ישראל" (פרשת שמות), שם הביא לשון המדרש (פרשת וירא): "אמר רבי לוי, לעתיד לבוא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול מישראל לירד לתוכה, ואותן שחטאו יותר מדאי מה עושה להם?" ופירש בעל ישמח ישראל: "יותר מדאי הוא מי שפוגם באמונה, שאינו מאמין שיש עוד מזור ותרופה לתחלואי נפשו מגודל חטא המר, ואומר לנפשו נואש שנגזר מארץ החיים ח"ו ואבדה תקותו. אבל **המאמינים באמונה פשוטה ושלימה ברוממות**

אלא כעל סוגיא בתורה שככל שמהפכים בה מוצאים בה חידושים ומבינים עד היכן הדברים מגיעים. משל למה הדבר דומה, למי שעוסק בסוגיית ה"חזקה", וכשהגיע לדברי הגמרא בסוף מסכת קידושין, שם מבואר שסוקלין ושורפין ומייחסים את האיש על-פי החזקה, יצא מהתפעלות, מפני שראה לראשונה בחייו שהחזקה איננה השערה בעלמא כפי שחשב עד כה, אלא הנהגה ברורה היא בבריאתו של הקב"ה עד שקובעים על ידה דיני נפשות. אף כאן ככל שאנו מוסיפים להתבונן בפרשיות של שובבי"ם, אנו מגלים שהתשובה איננה כפי מה שנהגנו לחשוב עד כה, אלא **הנהגה גדולה היא המושרשת בבריאה והיא אחד משבעה דברים שנבראו לפני בריאת העולם**, ועל כן כוחה גדול על למאוד להעלות על ידה ניצוצות הקדושה.

הקב"ה משפיל את השאול

ועוד בענין כוחה של תשובה הביא בספר הקדוש "ישמח ישראל" (פרשת וירא) משם אביו הרה"ק **רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א** בשם מהרה"ק **שר שלום מבעלז זיע"א** על הפסוק (ש"א ב, ו) מוריד שאול ויעל, וזה לשון קדשו: **הקב"ה חושב עצות אף להטובע בעומק אבדון שאין מדריגה פחותה אחריה, אם מבטן שאול יצעק אל ה' להעלות נפשו להאירה, מוריד שאול, הקב"ה ברוב רחמיו משפיל ומעמיק השאול יותר, וממילא עדיין אינו בדיוטא התחתונה שלא יהיה לו תקוה ח"ו, ויעל, ועולה למעלה.**

האדם לעלות על ידן מן הבור ולבוא לתיקון מידת היסוד: הנה ידוע **שכל אדם צריך שיאירו מידותיו באור ה'**, כי הנה אף אם אנו רואים למשל אדם שגומל חסדים מבוקר ועד ערב, עדיין אין לנו הוכחה שהוא בטל במידת החסד שלו להשי"ת, כי אפשר שהוא גומל חסדים מחמת תכונת נפשו ולא מחמת ביטולו להשי"ת, והרי כן אמר החכם (משלי יד, לד): "חסד לאומים חטאת".

ואחת מהדרכים שעל ידן יאירו מידותיו של האדם באור ה', היא כאשר האדם מתנסה להתנהג הפוך ממידה זו שהוא נוהג לעסוק בה והוא מתנהג כך מתוך ידיעה שזהו רצון ה'. ולמשל, כאשר בעל החסד מצטוו על-פי ה' להתנהג באכזריות והוא מתנהג כן, הרי ניכר בכך, **שמה שהוא מתנהג תמיד במידת החסד, הוא מחמת עשיית רצון ה'** ולא מחמת תכונת נפשו בלבד.

ועל פי זה הסבירו **הספריים** מדוע נתנסה אברהם אבינו בנסיון העקידה דווקא, כי על-ידי שהתנהג הפוך ממידתו, השלים בכך את מידת החסד, כי גילה שמידותיו בטלות להשי"ת. ולכן כתוב (בראשית כב, ו) וילכו שניהם יחדיו, כי על-ידי מידת הגבורה של יצחק נשלמה מידת החסד של אברהם.

מחיה מתים במאמרו

ועתה נבין שכאשר האדם מאבד את תקוותו בחשבו שפגם כל-כך עד שאין מידותיו ורגשותיו יכולות לחזור לתחיה,

השי"ת וברוב רחמנות הבלתי בעלת תכלית ובוטחים בה' ובישועתו, אף שיודעים שהמה במדרגה התחתונה כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטננו, **שיוציא ממסגר נפשם ומרפש וטיט אשר נטבעו בו, ומחזקים את עצמם...** וסיים בעל ישמח ישראל: **"ועל ידה מתקן מידת יסוד"**.

הנה ללא דברי קדשו של הרה"ק **שר שלום** זיע"א שהובאו מתחילה, לא היינו זוכים להבין מה השייכות בין אמונה לתשובה, מדוע דווקא על-ידי האמונה יזכה האדם לתשובה ויתקן על ידה מידת היסוד. אבל לדברי קדשו של השר-שלום, השייכות מובנת להפליא, כי אלו שאינם מאמינים, אין להם את הכוח לעלות מהבור העמוק שנפלו בתוכו, אבל **המאמינים בה', יש להם עדיין מעט תקוה שיתקבלו בתשובה, ולכן הם זועקים לה' שיוציאם מן הבור** ואינם נחים, וכיון שיש להם מעט תקוה, יוסיף להם הקב"ה בשכרם עוד תקוה בבחינת "שכר מצוה מצוה" וזאת על-ידי שיריד בשבילם השאול ויראה להם שעדיין לא הגיעו לתחתיתו, וכיון שיתמלא לבם בתקוה, לא תדמה תפילתם השניה לתפילתם הראשונה, כי תפילתם השניה תבוא ממקום שיש בו יותר תקוה, וכך תלך התקוה ותתוסף בלבם עד שיצאו לגמרי מן הבור.

הארת המידות באור האלוקי

ועתה נבוא לבאר יותר מדוע דווקא האמונה והתקווה הן חבל הצלתו של

רגע את הארץ ואת החולים הנחשבים כמתים. ואולם כדי שיוכל אורו של הקב"ה להחיות את אלו האנשים הנחשבים כמתים, עליהם להבין זאת בלבם, כי אם יפלו לייאוש ויאבדו כל תקוה, יחסו תחת כנפי היצר לא יוכל אורו של הקב"ה להכנס בהם.

יהיה עליהם להאמין שמידותיהם ורגשותיהם יכולים לחזור לתחיה על-ידי אורו של הקב"ה. ועוד זאת יאמינו, שכאשר יחזרו בתשובה, תהיה תשובתן תשובה מאהבה או עכ"פ חלקים ממנה יהיו בבחינת תשובה מאהבה, ויבואו דווקא על-ידי החושך לאור גדול מאוד יותר משאר בני אדם. וכשיאמינו בזה, יאירו את מידותיהם באור האלוקי ובוזה יתקנו את מידת היסוד.

אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו

ועל פי כל המבואר נרוויח ליישב קושיא חזקה, כי הנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ע"ז ג, א) "אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו", והיינו שאין הקב"ה מנסה את האדם בנסיונות שאינו יכול לעמוד בהם, ורבים השואלים היאך יתכן שהעמיד הקב"ה את זה הדור האחרון בפני נסיונות כאלו שבלתי אפשרי לעמוד בהן? ואף כי נמצא יחידי סגולה, צדיקים קדושים מרחם אמם שיכולים לעמוד בנסיונות אלו, מה יהיה עם המון העם?

אכן שאלה זו נעוצה במה שאנו רגילים לחשוב שכל הנפילות שהיו לו לאדם הן בבחינת מעוות לא יוכל לתקון, וכל מה

סימן הוא שאינו מאמין שבמידותיו ורגשותיו שוכן אור אלוקי. **כי אם היה יודע שיש בהן אור אלוקי, לא היה מאבד את תקוותו ואמונתו**, כי היה יודע שאינן יכולות למות, כי אין המיתה שולטת בדבר שיש בו אלוקות. והלא אף כאשר האדם מת, אין מיתתו אלא כפי שנדמה לעינינו, אבל באמת אינו מת, ואנו ממשיכים להאמין ולקוות שכאשר יעלה רצון מאת הבורא ית"ש יקום לתחיה. ומאחר שאין האדם מאמין שבמידותיו ורגשותיו שוכן אור אלוקי, ממילא אין האור האלוקי יכול להאיר בהן יותר כדי להחיותן.

ונבאר יותר: הנה בברכת "מחיה המתים" אנו מזכירים "גבורות גשמים", ונשאלת השאלה, מה בין הורדת הגשם לתחית המתים? וכמו כן יש לשאול על רופא חולים ומתיר אסורים שמזכירים בברכה זו. אך התשובה פשוטה, שכל אלה מעין תחית המתים הן, כי אם הארץ חרבה ונראית כמתה ואינה יכולה להוציא פירות, הקב"ה מוריד עליה גשמים והיא חוזרת להצמיח פירות. ואם האדם נמצא בבית האסורים או שוכב על מיטת חליו, הרי נחשב הוא קרוב למיתה, וכשהקב"ה מוציאו מבית האסורים ומרפא אותו מחליו, הוא נהפך לאדם חדש, ממש כמת שקם לתחיה.

והלא כמו כן ממש זקוקים אנשים רבים מבינינו, זקנים עם נערים, שבורי לב, לתחית המתים פשוטו כמשמעו. והקב"ה עומד בכל רגע ורגע ומחיה מתים אלו על-ידי שהוא מאיר עליהם מאור תורתו, בדיוק כפי שהוא מחיה בכל

הנסיון, שהרי בשעת הנסיון מחויב הוא לעשות כל טצדקי שלא יפול. אבל לאחר מעשה מבין האדם שהנפילה היתה חלק מסיפור אחד גדול, ושבוודאי יבוא הכל על תיקונו על-ידי התשובה מתוך אמונה ותקוה.

אין הדבר תלוי אלא בי

ועל פי זה נבין גם המעשה שהיה עם רבי אלעזר בן דורדיא, כי הנה במסכת עבודה זרה (י, א) מסופר שהיה בעל עבירה גדול, עד שיום אחד נאמר לו בשעת עבירה שאין מקבלין אותו בתשובה. אז נתעורר לבו בתשובה, הלך וישב בין שני הרים וגבעות ואמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים וכו' שמים וארץ בקשו עלי רחמים וכו' עד שאמר: אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצאה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי.

רבי אלעזר בן דורדיא נעשה רבי שלנו לא מפני שגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו, אלא מפני שאמר דבר מה קודם מיתתו ובדבר זה לימדנו לימוד עצום, ומה אמר? "**אין הדבר תלוי אלא בי**" זה מה שאמר. והיינו **שהגיע להכרה עמוקה** לאחר שניסה לבקש עזרה מאחרים, **שלא אבדה תקותו**. לאחר שביקש את עזרת ההרים והגבעות ועזרת שמים וארץ וכו', הבין שאין אף אחד שיכול לעזורו, ואז

שהוא יכול לעשות עכשיו, הוא רק לתקן מעתה והלאה שלא ליפול יותר, כי על כן אנו שואלים מדוע העמידו הקב"ה מתחילה בפני נסיונות שלא יוכל לעמוד בהם. אבל אם נשכיל להבין שהאדם מאז ירידתו לעולם הזה ועד סוף תיקונו נמצא בסיפור אחד ארוך, ורק מאחוריתו יוכל לדעת ראשיתו, אם כן קושיא מעיקרא ליתא. כי אם יתברר שעל-ידי התשובה שעשה בסופו, תיקן את כל נפילותיו (וכמו שכתב הרה"ק **רבי יחזקאל מקאזמיר** זיע"א: אם האדם נפל בחטא, יוסיף בתשובה בתורה ובתפילה בשמחה וחיות **וממילא יתקן מה שעבר**), ולא זו בלבד אלא גם אסף את הניצוצות שנתפזרו בין הקליפות מאז ששת ימי בראשית, **יתגלה למפרע שנפילותיו הראשונות לא כשלונות היו, אלא אדרבא, הן אלו שהביאו אותו לפסגת המדרגה על-ידי תשוקתו** לצאת מן השאול ולהתקרב אל בוראו.

ועוד זאת יתגלה לו למפרע שנפילותיו הן אלו שעזרו לו להגיע אל ההכרה שיש חיות במידותיו ושתמיד אפשר להחיותן, והרי מסיבה זו הוריד הקב"ה את בני ישראל למצרים, כדי שיגיעו להכרה זו ויזעקו אל ה' בצר להם ויחיה אותם להביאם אל הר ה'. והרי מבלי שיהיה האדם בבחינת מת לעולם לא יגיע להכרה זו שהקב"ה יכול להחיותו, ועל כן מוכרח היה להגיע למצבים כאלו שבהם עזבו אותו מן השמים ביד היצר, כדי שיפול למקום שנפל, וממקום זה יחזור ויעלה על-ידי התשובה.

אמנם כן פשוט הדבר **שכל סוגיא זו אינה נלמדת בשעת הנסיון אלא לאחר**

שאי-אפשר לתקנו, אלא תמיד יוכל האדם על-ידי התשובה לתקן את הכל למפרע. וכיון שנתקיים הדבר על-ידי מעשה התשובה שעשה אז, גמר בכך את תפקידו וממילא יצתה נשמתו.

לאו חיזוק בעלמא הוא, אלא עבודה גדולה הוא, כי על האדם לחיות כל ימיו עם הכרה זו, שאין דבר בעולם שהוא כשלון, אלא לאחר מעשה הכל מתברר כחלק מסיפור גדול וסופו לבוא אל תיקונו. ולא רק למי שמרגיש את עצמו נידח ח"ו הדברים אמורים, אלא אף גם לכל מי שנפל בדבר מה ונתחזק, כי גם הוא עלה ונתעלה אז ונודע כי הירידה היתה לצורך עליה.

פנה אל ה' וזעק אליו, והקב"ה האיר בלבו להגיע להכרה שאין הדבר תלוי אלא בו, דהיינו שאם יעשה את המוטל עליו, יוכל לתקן את כל מה שפגם למפרע.

געה בבכיה עד שיצתה נשמתו

יציאת נשמתו בבכייתו לא אירעה מרוב צער כפי שנוהגים לפרש, אלא מפני שבא אל תיקונו ולא היה לו יותר בשביל מה לחיות¹. תכלית ירידתו לעולם היתה כדי שיבזבז את כל ימיו בתאוות רעות, ולאחר מכן יעשה תשובה, ובזה יפרסם ברבים שאין שום דבר

1. כן משמע בספה"ק 'באר מים חיים' פרשת ראה ד"ה השמר לך וכו'.

מדור עיון תפלה

שיעור ל"ה

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת שמות - ח"י טבת תשפ"ב

עבודת התשובה בקריאת שמע - במשנת הרה"ק ה'בני יששכר' זיע"א נסתלק לגנזי מרומים ביום ח"י טבת תר"א

דעתך שלא ילמוד תורה ולא יניח תפילין וציצית וכיוצא עד אשר יתקן את כל אשר עיוות?!
ומשיב: אבל על כרחך הוא דתשובה מן התורה הוא רק חרטה עזיבה קבלה וידוי דברים לפני ה'. על כן קודם כל עשיית המצוה ועסק התורה כאשר אדם מהרהר בתשובה הנה שוב לא יכונה לרשע באותו הזמן ותהיה תורתו ומצוותיו לרצון.

וכן כתב בספרו "דרך פקודיך" שאין זה נמשך זמן רב, אלא בעצם זה שהאדם מתיישב בדעתו ומגיע לשברון לב אמיתי, מיד זה נחשב לו לתשובה והרי הוא רשאי להתחיל בלימודו.

ומצוה ורשע. התורה והמצוות שהאדם עושה והוא רשע. התורה והמצוות שהאדם עושה והוא רשע, אין התורה והמצוות פועלות את פעולתן, וכן נאמר (תהילים ג טז) ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, וכתיב (ירמיה ד, ג) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים, היינו שצריך לחרוש את השדה ורק אח"כ לזרוע, ואם אין עושים כן, אין הזרעים נקלטים ואינם יכולים לצמוח.

אל תזרעו אל קוצים

שואל ה'בני יששכר' בלשונו: ואם כן לפי זה מה יעשה האדם וחי? וכי סלקא

מסירות נפש דק"ש מכפרת על כל העוונות

אולם ה'בני יששכר' מקשה על זה:

תמותון, מתכפרים על ידי המצוה הזאת במסירת הנפש.

פירושן של דברים שיכוון האדם בשעת ק"ש שאפילו יעמוד בפני נסיון קשה, יתגבר עליו, ויצויר זאת בעיני רוחו, ורעיון הדבר שעל האדם לצייר איזה נסיון שידוע לו שבשבילו הוא נסיון קשה מאוד¹, ואז יתבונן במציאות ה' ושתכלית בואו לעולם הזה היא להתגבר על הנסיונות, ואם יבחר בטוב, יזכה לחיים ארוכים בזה ובבא, מה שאין כן אם יבחר ברע, שיתעה ויתעה ומי יודע כמה זמן יקח לו עד שיחזור. כשיתבונן בזה בוודאי ירגיש קושי בדבר, שהרי ידוע לו כמה קשה לו להתגבר על נסיון כזה, וכשיהיה מוכן להתגבר על נסיונו למרות הקושי הכרוך בכך, ייחשב לו הדבר כמסירות נפש ממש ויכופרו כל עוונותיו.

הקב"ה הקדים רפואה למכה

מוסיף ה'בני יששכר': אם כן לפי זה יוצרינו יוצר בראשית המציא לנו מרפא ארוכה אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרוא קריאת שמע בכל עונה מעונות היום והלילה במסירת הנפש (כי זה מצוה), ועל ידי זה אפילו עבר על כריתות ומיתות בית דין ואפילו עון חילול ה' דכתיב ביה אם יכופר וכו' מתכפרים על ידי המצוה הזאת במסירת נפש, ושוב אין לו תואר רשע ותקובל תורתו ומצוותיו לרצון.

זו היא כוונתו של הקב"ה, במה שצווה שיקראו כל יום ק"ש שחרית וערבית כדי

ועדיין לא הונח לי בזה, דהנה איפסק להלכה ארבעה חילוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש (יומא פו, א) עבר אדם על מצות עשה ושב - לא זו משם עד שמוחלין לו, עבר על לא תעשה ושב - תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, עבר על כריתות ומיתות בית דין - תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין, אבל מי שיש בידו חילול השם - כולן תולין ומיתה ממרקת כדכתיב (ישעיה כב, יד) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון, אם כן לפי זה הרי התשובה לבדה אינה יכולה לכפר רק על מצות עשה, ומה יעשה האדם שיש בידו עבירות חמורות ובפרט עון חילול השם שכמעט אין אדם ניצול ממנו כמו שאמרו בגמרא (שם) היכי דמי חילול ה'? כגון אנא (רבי יוחנן) דמסגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין.

הקושיא עצומה. וצריך לזכור שה'בני יששכר' מקשה אותה לא לצורך דרש, אלא בשביל לדעת הלכה למעשה, כי הלכה ברורה היא, עכ"פ לפי שיטת החסידות, שאין ללמוד תורה בלי תשובה, והלומד תורה בלי תשובה לא יגיע לשום מקום.

מתרץ ה'בני יששכר': אבל מבואר הדבר בוזהר (במדבר) מאן דמסר נפשיה (בשעת קריאת שמע) בכח (באמת, שמקבל עליו עול מלכות שמים ומקבל על עצמו מסירת הנפש) על זה, יחשב לפני השי"ת כאילו מסר נפשו בפועל ביסורי מיתה על דבר כבוד שמו, ואפילו אותן העוונות דכתיב בהו אם יכופר העון הזה לכם עד

יא. ראה ספה"ק 'בית אהרן' לך לך.

גדול ונורא, כי יאמרו בני אדם - מותר להתנהג כך, והראיה, שהרי פלוני הוא מחשובי הציבור ומתנהג כך. דוגמא חיה היא לחילול ה'. החילול ה' שנגרם כתוצאה מהתנהגות בלתי נאותה כשנמצאים בסביבה של גוים, הוא רק תולדת חילול ה'. החילול ה' העיקרי והחמור ביותר הוא זה שאומרים על האדם שהוא תלמיד חכם מפני שרואים שקנה מושבו בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואף גם יש לו ידיעות נרחבות בתורה, אך למעשה הנהגותיו סותרות את פסקי השו"ע. ואכן אם נתהה על קנקנו של זה ויתברר שאינו עוסק בקריאת שמע, הרי זה יהווה תירוץ הגון למה הוא מתנהג כפי שהוא מתנהג, כי היות שאינו עובד להסיר את הקליפה מלבו, לימודו אינו מועיל לו כלום.

למען לא ניגע לריק

אומר הבני יששכר: **אמור ק"ש, הבן את משמעותה וכוון כפי מדרגתך, וזה יעדן אותך, ואז תיכנס התורה ללבך ותראה שמידותיך מיתקנות**, כי התורה פועלת זאת אם נותנים לה להיכנס. הרי התורה היא תבלין כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ואם כן הבה ונחשוב מה יקרה אם ישפוך תבלין הרבה לקדירה אך ישאיר את הקדירה מכוסה, התבשיל נשאר תפל וחסר טעם. אף כאן, אם לא יקרא האדם ק"ש כתיקונה ולא יסיר את העבירות מלבו, אפילו ישפוך תורה הרבה, הכל יפול על הכיסוי ושום דבר לא ייכנס פנימה.

לכפר על כל העוונות. ונבאר בטרם נמשיך בדברי ה'בני יששכר': הכוונה איננה שהאדם ימשיך לחיות את חייו על כל הרגליהם הרעים ויכופרו לו עוונותיו על-ידי קריאת שמע, אלא **שעל-ידי שיקרא את שמע כתיקונה, ישתנו הרגליו ויפסיק לעבור על העבירות** שהיה רגיל בהן, וזאת מכמה אופנים, האופן הראשון, **כי מצות ק"ש תתן לו סייעתא דשמיא**, והאופן השני, **כי אם יכוון היטב בק"ש לפי מדרגתו, הלא בוודאי יזכיר לעצמו את כל יסודות האמונה**, שכל הקשיים העוברים עליו הם לטובתו ושהקב"ה יודע טוב ממנו מה נכון לו וכן הלאה, **וממילא כאשר יתיישב ללמוד תורה, התורה תיקלט בלבו**. ולא רק התורה, אלא גם המצוות שיקיים וכן התפילה שיתפלל. הכל ישתנה אצלו מאחר שיסיר את הקליפה מלבו, ולאט לאט יתמעטו העבירות שהוא עושה.

היכי דמי חילול ה'

הן כך אמרו חז"ל (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) "המאור שבה מחזירו למוטב", אלא שצריך ליתן לתורה להיבלע בדמו, והעבירות הן המונעות מן התורה להיכנס בתוך לבו. מסיבה זו יש אפשרות שאדם ילמד וילמד וישאר במדרגה פחותה ולא יתעלה, ואפילו יזלזל בתפילה ובשאר מצוות. זה מוכיח שעדיין לא התרחץ מטומאתו טומאת העבירות ומדות רעות. אחר-כך ישאלו בני אדם: היתכן?! הלא פלוני נקרא תלמיד חכם, איך יתכן שהוא מתנהג כך? ונמצא יוצא מזה חילול ה'

שמע ישראל, אפילו אין בידכם אלא זכות קריאת שמע וכו' כמו שדרשו חז"ל (רש"י פרשת שופטים כ, ג).

והדבר פשוט, וכל המבין מה זו ק"ש מבין שאינו חידוש גדול כל-כך, שהרי הקורא ק"ש חוזר בתשובה, וכשהאדם חוזר בתשובה, הלא הוא נעשה ידיד להקב"ה כלשון הרמב"ם, וכן דיברנו בהרחבה בכמה שיעורים על תשובה והבאנו מבעל 'חובת הלבבות' ומעוד ספרים שלענין להקראות ידיד ולחזור להתקרב אל הקב"ה די לו לאדם בחרטה על העבר וקבלה על העתיד ואין השינוי הפנימי מעכב לזה, וכיון שעל ידי ק"ש נעשים בני ישראל קרובים וידידים, הדבר פשוט שדי בזכות שלה לנצח את המלחמה.

כדי להרחיק אדם מן העבירה

מסיים ה'בני יששכר' שזוהי הסיבה שהחמירו חכמים (ריש ברכות) לקרות ק"ש של ערבית עד חצות הגם שמצד הדין זמנה כל הלילה, וזה לשונו: על כן לבעבור זה חששו ז"ל מאד שלא יעבור האדם זמן עונה אחת כי יש בזה חשש עון כריתות ומיתת בית דין כנ"ל (שהרי ק"ש היא זו שמסירה את כל העונות החמורות כאמור), ולבעבור זה כמו שגזרו עד חצות באכילת קדשים מפני שיש בה חשש איסור כרת, כמו כן גזרו בק"ש שיש בהעברת זמנה גם כן חשש עון כריתות ומיתת בית דין.

אכן אילו היה האדם מבין מה ק"ש פועלת, היה מתעורר להתבונן בה היטב קודם קריאתה, ולקריתה באימה וביראה ברתת ובוזיע. ועל זה אמרנו

אכן מי שיקרא ק"ש כתיקונה ובזמנה, **הק"ש שלו תסיר את הכיסוי מלבו ויתוקנו מידותיו**, ומי שמידותיו מתוקנות חוץ ממה שהוא נעשה ראוי **כלפי שמיא לקבל את התורה**, עוד הוא זוכה לחיים מאושרים שהרי הוא חי בטוב ובנעימים עם אחרים ואינו בא לידי כעס. אגב, חלק מתיקון המידות הוא שלא להמשך אחר התאוה, כדאיתא ב'נועם אלימלך' (שמות), וסיבת הדבר, כי אותו לב שנמשך אחר כעס ושנאה, נמשך גם אחר שאר תאוות רעות. וכשהאדם מתעדם והתבלין חודר פנימה, הוא נרגע בכל התחומים, וכאמור, **כדי שהתורה תוכל לפעול אצל האדם, הוא צריך לחזור קודם לכן בתשובה**, ואחד מהמהלכים שהקב"ה נתן לאדם הוא קריאת שמע, כי פרשת ק"ש מזכירה לנו שעלינו לשנות את הכיוון ולהתחיל ללכת ישר, בדומה למי שנוסע וקולט פתאום שלא נסע במסלול הנכון, שהוא עוצר מיד את רכבו, מסתובב ומתחיל לנסוע בכיוון הנכון.

כוחה של ק"ש כתיקונה

ממשיך ה'בני יששכר': ולבעבור זה **התורה שבעל פה בראשית אמריה** פיה פתחה בחכמה בזמני קריאת שמע **והלכותיה** (מאימתי קורין את שמע) **שזה הוא הסגולה שתהיה לימוד התורה לרצון אפילו יש ביד האדם ח"ו עון כריתות ומיתות בית דין ועוון חילול ה' שאינו מכופר עד וכו'.**

על כן לבעבור זה המשוח מלחמה אמר לישראל בהכרזה (בטרם צאתם למלחמה)

דבר לא יתחולל אצלו בפנים ולא יגיע
מזה לקרבת אלוקים. **ולכן צריך האדם
לקרות ק"ש קודם התפילה כדי לסלק
אותם מזיקים המערבבים לו את דעתו
בתפילתו.**

וכעין זה כתב ה'חידושי הרי"ם' זיע"א:
כל יהודי יש לו נקודה פנימית קדושה
שהקב"ה נטע אצלו, אך היא מכוסה
ומעורבת בסיגים ולכן אינו יכול להתפלל
שמו"ע, והעצה היא **שיקרא ק"ש קודם
שמו"ע וזה דוחה את הפסולת.**

ואני תפילתי לך ה' עת רצון

וראיתי בספר "תורת המנחה"^{יב}
(ואתחנן) שכתב בזה הלשון: ואני תפילתי
לך ה' עת רצון (תהילים סט, יד), **אימתי אני
מתפלל לפניך? בשעה שאני עושה לך
נחת רוח ומרצה אותך ועושה לך עת
רצון, ואימתי הוא זה? בשעה שקורא
אדם קריאת שמע ומייחד שמו של
הקב"ה ומקבל עליו עול מלכות שמים,
שאינו לך עת רצון לפניו אלא בשעה
שישראל מייחדים שמו, כי זאת היא
העבודה השלימה, שכך מציינו ססידרם
משה, מתחילה סידר יחוד השם יתברך,
דכתיב שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד,
ואח"כ אמר את ה' אלוקיך תירא ואותו
תעבוד, ועבודה זו היא תפילה.**

שאחת מהעצות היא לקרות עוד פעם
ק"ש קודם התפילה, כי אז זמנו בידו
משום שאינו כבול לציבור והוא יכול
לקרות אז את שמע במלוא הכוונה ובכל
ההתלהבות, ואח"כ יקרא ק"ש על סדר
התפילה, ונמצא שזה וזה בידו. עכ"פ
עבודה גדולה היא, וככל שמשקיעים בה
יותר, כך זוכים לחיים יותר מאושרים.

מזיקים בדלין הימנו

וזה לשון ה'פלא יועץ' (ערך ק"ש):
ו**כתבו המקובלים^{יג} שלפי הכונה שיכוין
בק"ש כך יוכל לכוין בתפילה, וזהו כוונת
מאמר רז"ל (ברכות ה, א) כל הקורא ק"ש
מזיקין בדלין הימנו, ועיקר המזיקין הם
הגורמים נזק לאדם ומערבבים דעתו
בתפילתו, ובקראו ק"ש כתיקונה, הנך
מזיקין בדלין הימנו.**

הן התפילה הפועלת היא מתנה
מהקב"ה, והרי מטעם זה אנו מבקשים
קודם התפילה ד' שפתי תפתח, כי אין לו
לאדם שליטה על הכוונה. הוא יכול
להחליט בהחלטה נחושה ביותר לכוון
בתפילתו, אך בסוף יראה שמוחו ולבו
נמצאים הרחק ממנה, ואפילו יצליח ויכוון
מרישא עד גמירא, הלא אין הדבר מכריח
שבאמת יתחבר לתפילתו, וכבר יתכן
שיכוון האדם פירוש המילות אך שום

יב. בהערות 'דמשק אליעזר' מעיר שלע"ע לא מצא מקורו, וצ"ע. אמנם לכאורה מקורו מ'צוואת הריב"ש'
המובא בספר 'בעש"ט' עה"ת עמוד התפילה אות קמג, וזל"ק: לכל הפחות לדקדק בקריאת שמע הנאמר
פעמים בכל יום לאומרה בלי מחשבה זרה, והוא דבר גדול לאין ערך, וסימנך כל הקורא קריאת שמע מזיקין
בדלין וכו', מזיקין היינו כל המזיקים שבעולם הן בגופם הן בנפשם, הגם שאי אפשר להתפלל בלי מחשבה
זרה, ירגיל עצמו בלי מחשבה זרה בתחלה.
יג. לר' יעקב בן חננאל סקילי (תלמיד הרשב"א).

בתחבולות תעשה לך מלחמה

ולענין מה צריך לכוון באופן מעשי בעת ק"ש יש להביא מדברי ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, וזה תוכן דבריו (שבועות תרע"א): מדרכה של כל מדינה לעשות מלחמה בשעת שלום, היינו לאמן את צבאה ולהכינה על-ידי עשיית קרבות מדומים כשיש שלום בארץ, כי רק כך תוכל לנצח כשתהיה עת מלחמה. זהו יסוד ק"ש. ובלשונו: **צריך להרגיל עצמו במסירות נפש, כדי שכאשר תבוא מלחמה זו שיוכל למסור נפשו ומלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא, וכפי שבעולם הזה אי אפשר לנצח בלי להתאמן קודם לכן, כך בענין מלחמת היצר, לא יצפה האדם לנצח בקרב אם לא יתאמן קודם לכן.**

אכן ראוי היה שנכיר את כל תכסיסי המלחמה המקובלים בצבאות העולם כדי שנדע איך להשתמש בהם במלחמת היצר. ניקח לדוגמא חיל העומד במגדל שמירה. עבודתו משעממת ביותר, שהרי הוא יכול לשבת שם שנים הרבה מבלי לעשות כלום. אכן אם יבחין בפגע רע שמנסה לחדור פנימה ולחולל נזק, אז יהיה המבחן שלו, כי יצטרך לדעת להגיב על כך תוך כמה שניות, ואם יקח לו שתי דקות עד שיקלוט איך להגיב, לא יהיה בו שום צורך, כי שתי דקות במקרה כזה דומה לשתי שעות. ואכן פעמים הרבה כשהגיע הדבר לידי מעשה, רואים איך החיל מוציא את נשקו ותוך שניה הוא יורה במחבל ומחסלו. ואז כולם שואלים אותו: איך ידעתי להגיב כל-כך מהר?

ועוד שם: וכן סידרום רז"ל, בשחרית קריאת שמע ואח"כ תפילה וכן ערבית, וכן היה המנהג במנחה שהיו קורין קריאת שמע במנחה ואח"כ היו מתפללים, והכי איתא **בירושלמי**: אם כן למה קורין אותה בבית הכנסת? כדי לעמוד בתפילה מתוך דבר תורה, ופירש **התוספות** (ברכות ב, א סד"ה אימתי) כי זה הירושלמי מיירי בתפילת המנחה. וזה רמזו במילת שמ"ע, ראשי תיבות שחרית מנחה ערבית (זוה"ק), כלומר בשלושה זמנים אלו צריך לייחד השם יתברך תחילה ואח"כ יתפלל, ואנו לא נהגנו כן בתפילת המנחה משום דכתיב ובשכבך ובקומך. עכ"ל.

והדברים מבוארים על-פי מה שהובא בשבוע הקודם מבעל "**דברי יואל**" זיע"א (כ"ט שבט) שכאשר האדם קורא ק"ש הקב"ה קורא ק"ש כנגדו ואומר "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו", כי בוודאי אין לך עת רצון גדול מזה. אכן בוודאי הוא כפי הענין, כגודל ה'אתערותא דלתתא' כך הוא ה'אתערותא דלעילא'. ונמצא שהמפתח ביד האדם להגביר את ה'עת רצון'. ואע"פ שלא ריגיש זאת האדם.

ולדברי ה'בני יששכר' הדבר מובן היטב, כי יהודי זה עשה תשובה, וכיון שכן, השעה בוודאי נעשית עת רצון, והנה הוא יכול לפעול בתפילתו ולהמשיך לעצמו ולכל העולם כולם שפע רב.

ומעתה נבין בענין סמיכת גאולה לתפילה, שהגאולה אינה מתחילה ב'עזרת אבותינו', אלא היא מתחילה בק"ש, כי כפי שהוא מקרב עצמו לשרשו על-ידי הקריאת שמע שלו, כך תהיה גאולתו.

למרות הקושי! אינך יכול להתעלם. הבה ונראה איך התנהגת עד כה ואיך צריך להתנהג ואז נחשוב ביחד מה עושים כדי שהתנהגותך תשתנה. כך עושה יהודי ירא שמים הגם שקשה לו.

אוי ואבוי אם צבא המדינה היה מעדיף להתעלם מהניסיונות שיכולים לפקוד אותם. אכן כן, הם יושבים בחדרים סגורים ומדמים יומם ולילה איך צבאות האויב מתנפלים על מדינתם באופן זה או באופן זה, מן הים ומן היבשה ומן האוויר, ולפי זה הם משרטטים תוכניות לחימה ורק אז מתחילים להתאמן. תחשבו מה היה קורה אם היו אומרים: מה מעניין אותנו האויב? וכי אנו צריכים לחשוב עליהם?! אין אנו צריכים לתת להם את הכבוד שאנו חושבים עליהם בכלל. בגלל כמה טרוריסטים טיפשיים אנו צריכים לנדד שינה מעינינו?! הלא אם היו חושבים כך, לעולם לא היו מנצחים בשום קרב.

זו באמת הבעיה שלנו. האדם אומר: עכשיו אני לומד ומתפלל והכל טוב ויפה, מה אני צריך להתעסק בנסיונות. בהזדמנות אחרת אתעסק בהם. ובכן, מתי תהיה ההזדמנות האחרת? כשתהיה בתוך הנסיון?! הרי אם לא תתאמן מראש, כשתהיה בתוך הנסיון לא יהיה לך סיכוי לנצח! האדם מחויב להתבונן בעצמו לראות היכן הוא עומד, ואז יתבונן ויתכנן איך להלחם ביצרו, ורק כך יוכל להתקדם, וכיון שיתקדם, יבוא יום שלא יצטרך לחשוב על דברים כאלה בבית הכנסת, כי כבר לא ישל בהם.

והוא עצמו אינו יודע מה לענות. והתשובה האמיתית היא, שכיון שהרגיל את עצמו פעמים הרבה מאוד להגיב כך, זה נעשה חלק ממהותו וממילא הוא מגיב כך בלי לחשוב יותר מדי.

מבאר ה'אמרי אמת' שכך הוא בענין ק"ש - **הרגל עצמך, אם קורה כך וכך, זה מה שאני עושה; אם פלוני אומר כך וכך, אני מגיב באופן זה.** ואם תעשה כן, תזכה לסיוע ממרום, **כי על ידי אתערותא דלתתא תבוא אתערותא דלעילא.**

עד מתי עצל תשכב

אכן יש שיבוא אדם ויאמר: אני מעדיף לעסוק בק"ש בעשה טוב במקום לחשוב על נסיונות החיים. אכן האדם אוהב מאוד את המחשבה הזאת - תן לי לעשות עכשיו חיים, מה שיהיה אח"כ כבר נראה אז, דיה לצרה בשעתה. אך טעות היא, כי **האדם מוכרח לשים לב לניסיונותיו ולחשוב מה הוא יכול לעשות בעניינם,** ואם לא יעשה כן, לעולם לא יתעלה. זו הרי החסרון של רובא דרובא של בני אדם שהם מלאים רצונות אך רצונותיהם מופשטים - אני רוצה להיות יהודי טוב, אני רוצה להתעלות, ואף פעם אינו טורח לחקור מה הם הדברים המעכבים בעדו מלהיות יהודי טוב. כשאומרים לו - הלא אתה רוצה להיות יהודי טוב, הבה ונראה תחילה מתי אתה קם בבוקר, הוא מיד מתקומם - לא לא, אל תדברו אתי על נושא זה, זה נושא כאוב מדי. למען השם! הלא רצונך להיות יהודי טוב, הבה ונדבר

אמנם כעת צריך ביאור, כי בתחילה נתבאר שעל-ידי ק"ש בא האדם לידי תשובה, ועכשיו מתבאר שהוא צריך לחזור בתשובה עוד קודם ק"ש. ונראה לבאר באופן פשוט בהקדים לבאר מה הטעם שהעד צריך לחזור בתשובה ואם לאו הוא פסול להעיד, מאי שנא מצות עדות מכל המצוות שבתורה? אכן הטעם פשוט כי התורה נתנה נאמנות מוחלטת לעדים, נאמנות שעולה על כל שאר הנאמנויות כגון סימנים ומיגו, וזאת למרות שאין העדים אומרים שום סברא, ונאמנותם מוחלטת כל-כך עד שהורגים על ידם את הנפש. וסיבת הדבר, כי לדיבורו של יהודי כח רב ועצום, וכשהוא מדבר איזה דיבור, אין זה פטוטי מילי בעלמא, אלא זה קובע את המציאות, וכששני עדים מעידים בפיהם שראובן הרג את שמעון, הרי זה כאילו נכתב זה עתה בתורה שראובן הרג את שמעון.

ולכן קודם שהאדם עושה תשובה, אומר הקב"ה: אינני יכול למסור בידך כח זה. מי אתה שאתן לך כח כזה שיקבע את המציאות? כל עוד אתה נקי וצח אתה נחשב כצדיק גמור ואפשר למסור בידך כח נאמנות של יהודי, אבל אם אין אתה נקי וצח אלא מוכתם בעוון, איך אפשר למסור בידך כח עצום כזה...

כוחו של יהודי ליצור מציאות חדשה

הנה חז"ל אמרו "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", ולכאורה אין לזה פשט, וכי מפני שהוא אומר ויכולו הוא כבר נעשה

הקורא ק"ש צריך להיות כשר לעדות

והאמת שיש שני חלקים שהאדם צריך לעשות בשעת ק"ש, את החלק הראשון עליו לעשות לפני ק"ש ואת החלק השני בשעת ק"ש עצמה, כך הוא בספר "דרך פקודיך" (בהקדמה), וזה לשונו: **יש בתורה כמה מצוות שנקראו עדות, והאדם העושה אלו המצוות מחוייב לעיין שיהיה כשר לעדות**, דאם אינו כשר ח"ו, אין עשייתו עשיה, ואחת מאלה המצוות היא **שמירת שבת**, היא עדות כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וכו' יש מאין, ואמרו רז"ל (שבת קיט, ב) **שבאמירת ויכולו בשבת מעיד על הקב"ה** שברא מעשי בראשית ונחשב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית, ובאם ח"ו פסול לעדות אין אמירתו ושמירתו נחשבת עדות.

וכן קריאת שמע פעמיים בכל יום **מעיד על יחודו ואחדותו ית"ש**, משום הכי אותיות **עד** רברבי בפסוק ראשון (העין) שבתית שמע והדל"ת שבתית אחד גדולות לרמז שק"ש היא עדות). הנה **קודם עשיית אלו המצוות מחוייב האדם לעיין ולפשפש במעשיו אם הוא כשר לעדות** מן התורה ומדבריהם, פשפש ומצא **יעשה תשובה**, היינו חרטה על העבר ועזיבת החטא וקבלה על העתיד כמו שהקדמנו. הגם שהוא דבר הנהוג בכל המצוות, עם כל זה המצוות שנקראים עדות רבוי יתירא אית להו מדינא ולא ממילי דחסידי, וכמעט קט ח"ו יהיה פסול לעדות. עכ"ל הספר דרך פקודיך.

בתשובה קודם לכן, יהיה פסול לעדות, וממילא הק"ש לא תשפיע עליו כלום, אלא יישאר עם אותם מושגים בעבודת ה' שהיו לו קודם שקרא ק"ש. אבל אם ירהר בתשובה מתוך שברון לב ואח"כ יזכיר לעצמו מי הוא אויבו ומה הם הנסיונות הפוקדים אותו ויחזור בתשובה שלמה, אזי יזעק ממעמקי נשמתו – אתה יודע מהי כן האמת!?! זוהי האמת! **וכיון שיבוא זעקתו מפנימיות נשמתו, יהיה לה כח של עדות, וכיון שכן היא תתקיים אצלו במציאות, כי עדות יוצרת מציאות.**

וכן כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספר "ישראל קדושים" (אות ו): **כל פסוק בדברי תורה יש בו הכח של אותו דבר, כמו מצות קריאת שמע הוא בפסוק שמע ישראל, שבזה שאומר שמע וגו' הוא משמיע באמת בלבבו כן.** וכן כתב בספרו "צדקת הצדיק" (אות צח): **כל פסוק של דברי תורה יש בו כח וחיות של אותו ענין שנאמר בו, וכן פסוק שמע ישראל בו כח הקביעות השמיעה בלב, ולכך צריך שיאמר גם תיבות שמע ישראל. ע"כ. אך כאמור, אם רוצה האדם שזה ישפיע עליו בדרגה של עדות, עליו להרהר בתשובה קודם לכן ולהבין שבגלל זה ישתנו דברים אצלו, ורק אז זה יתחיל לפעול עליו באמת.**

שותף להקב"ה במעשה בראשית!?! זה לא נראה כהגזמה! אך התשובה היא, **שכאשר יהודי מעיד עדות בפיו, הוא יוצר מציאות חדשה ומוסיף כח וגבורה בכל הבריאה כולה להעמידה ולקיימה.** ועל כך אמר הקב"ה שאם היהודי יבוא בליל שבת ויחזור בתשובה ויאמר ויכולו כשהוא נקי מעוון ויש לו נשמה יתירה, ייעשה שותף למעשה בראשית, ואכן אם יאמין בכח נשמתו, לא תהיה לו שום קושיא.

אמור מעתה: כשהתורה אומרת על מצוה מסוימת שהיא מהמצוות החשובות כעדות, פירושו של דבר שאם יקיים האדם מצוה זו בדיבור פיו, כפי שיאמר כן ייעשה. אתה באמת מוכן לומר? תארו לעצמכם שהסנהדרין היו אומרים לעד המעיד בבית דין: דע לך שעל ידי הבל פיך יהרגו את הנידון ויאבד הוא וזרעו וזרע זרעו וכל מי שעתידי לצאת ממנו, אתה מוכן להעיד? אכן כן, רק אז, רק לאחר שהעד מבין את משמעות עדותו, נחשבת עדותו לעדות. אף כאן, כשהיהודי מבין את כח עדותו והוא מוציא את הדיבורים מפיו, הוא יוצר מציאות חדשה בהבל פיו.

ומעתה יבין הקורא ק"ש איזה כח עצום יש לק"ש הנקראת עדות להשפיע על נשמתו, ואז יבין שאם לא יחזור

מדור שבת קודש

שיעור י"ז

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונני מדור שבת קודש

לע"נ הרה"ח ר' שלמה בן ר' פנחס נתן ז"ל
נדבת בנו ידידנו הר"ר שמשון לויבער הי"ו

יום חמישי פרשת שמות - י"ט טבת תשפ"ב

הכנת הגוף לכבוד שבת והמסתעף

להקפיד בהם שהגוף יהיה נקי לגמרי, ואף שם יש לשאול וכי הגוף קורא ק"ש ומתפלל?! הלא הנשמה היא זו שקוראת ק"ש! היא זו שמתפללת!

אמנם כן, כשמתבוננים רואים שסוף כל סוף הגוף הוא זה שמקיים את המצוות, שהרי הקב"ה הכניס אותו לעולם המעשה וצוה לנו לקיים את מצוותיו בכלי המעשה, וכיון שכן **אנו חייבים להכין את הגוף באותה שעה שעוסק בהכנת הנפש.**

ושורש הדברים הוא, שהאדם מבין שכדי שהשכינה תשרה עליו, צריך גופו להיות מוכן מלבד מה שנשמתו צריכה להיות מוכנה. זה בלא זו אי אפשר. כפי שאם אין הנשמה מוכנה אי-אפשר שתהיה השראת השכינה, כך אם אין הגוף מוכן אי-אפשר שתהיה השראת השכינה.

שבת קודש צריך גוף נקי

עד כה עסקנו בענין הכנת הנפש לשבת קודש על-ידי תפילה ולימוד במשך כל השבוע בכוונה הנכונה, ועל-ידי קריאת שמו"ת וכן הלאה. אמנם בהלכה מובאים כמה דברים שעל האדם לעשות בשביל להכין גם את גופו לכבוד שבת, כגון לגזוז את הצפרנים ולהתרחץ כדי שהגוף יהיה נקי לכבוד שבת, ולספר את השערות קודם שבת כדי שהאדם ייכנס אל השבת כשגופו נקי ממותרות.

והשאלה נשאלת: מדוע באמת צריך לנקות את הגוף, וכי הגוף מקבל את השבת?! הלא הנשמה היא זו שמקבלת אותה, לא הגוף! אכן יכולים היו לשאול שאלה זו גם לגבי ק"ש ותפילה אשר מבואר בהם בהלכה להדיא שצריך

הנשמה לך והגוף שלך

וכשמעמיקים יותר, האדם מבין שהוא נברא בצלם אלוקים, והיינו שכל אברי הגוף שורשם באברים העליונים שבנשמה, כי בעולם הרוחני יש בחינה שנקראת עינים ובחינה שנקראת חוטם ובחינה שנקראת גולגולת ומוח וכן הלאה, והקב"ה צמצם אותם עוד ועוד עד שנתגשמו לגוף בשר עצמות ודם ממשיים.

כך כתב בספה"ק "מאור עינים" (פרשת שמות) על הפסוק "ואלה שמות בני ישראל", וזה לשונו: **האדם הישראלי הוא מלא שמות הקדושים**, הגולגולת הוא הוי"ה בניקוד קמץ, המוח הוא הוי"ה בניקוד פתח, הלב הוא הוי"ה בניקוד צירי, זרוע ימין הוא הוי"ה בניקוד סגול ... נמצא כי הישראלי הוא מלא שמות הקדושים וזהו ואלה שמות בני ישראל שהם מלאים שמות הקדושים כנ"ל.

הא לנו שהגוף הגם שיש בו חלק שהוא מגושם מאוד, **אם יקפיד לשמור על הגוף כראוי, הוא יהיה כלי מוכן להשראת השכינה** ועל ידו יוכל האדם להגיע אל תכליתו. ולכן אמרו שבהתקרב השבת צריך האדם לעשות כל דבר המנקה את גופו, כל זה בשביל להכין את גופו כדי שהשכינה תוכל לשרות עליו בשבת קודש. ואין צריך להיות בשביל זה בעל מדרגה, אלא כל אחד באשר הוא כשהוא עוסק בנקיון הגוף קודם שבת, הוא מכוון לכבוד שבת קודש, כדי שהשכינה תוכל לשרות עליו, ודי לו בזה.

רחיצת הגוף כדי להבריא את החיצונים

הנה בענין הרחיצה בערב שבת נמצא כתוב בספר "פרי עץ חיים" (שער השבת פ"ג) וב"שער הכוונות" (דרושי שבת, דרוש א) שיש קליפות, דהיינו כוחות הטומאה, שמתדבקים בגוף, כי הגוף הגם שורשו ברוחניות כמו שנתבאר, סוף כל סוף אינו דומה לתורה, כי התורה היא רק רוחנית ולכן אינה מקבלת טומאה, מה שאין כן הגוף שנמצא כאן והוא שרוי בגשם, ולכן צריך האדם לעבוד בערב שבת כדי לרחות אותן קליפות.

אפשר להמשיל זאת למה שרואים לפעמים כשאחד שנפצע ב'תאונת דרכים' שכל ילדי המקום נעמדים סביבו לראות איך מטפלים בו ואנשי ההצלה צריכים להבריחם - מה אתם עומדים כאן? הסתלקו מכאן מהר! מה, אתם צריכים לראות איך מטפלים בו?! זה מה שמתחולל אתנו בכל ערב שבת. הן כל גוף מיועד להיות כלי להשראת השכינה, אך החיצונים נדבקים לגוף משום שיש בו חיות והם מחפשים תמיד להידבק במקום שיש בו חיות, וכמו שכתב האוה"ח הק' (פרשת חקת) והמשיל זאת לדבורים שנשאבים אל הדבש.

על זה כתב ב'שער הכוונות' שזהו טעם הרחיצה בחמין בערב שבת שהוא חיוב המובא בשו"ע (או"ח רס, א), כי יש חיצונים הדבוקים באדם, וכשהאדם מתרחץ, הוא מסלקם. והוסיף שזהו הטעם שעיקר הרחיצה הוא רחיצת פניו ידיו ורגליו (שבת כה, ב שו"ע שם), כי המקומות האלה הם מקום אחיזת

והאמת שרואים כן כמה פעמים בהלכה, ולמשל, הלכה ידועה היא שציפורנים גדולות נחשבות כחציצה לענין נטילת ידים וטבילה, ולכאורה הוא פלא, במה נשתנו הצפרנים מגוף האצבעות, והרי הן מחוברות להן? אכן טעם הדבר כי העודף על הצפרנים אינו שייך לכאן, וכל עוד הוא נמצא כאן, אין הקדושה יכולה לשרות על הידים ולכן אין המים יכולים לפעול את פעולתם. מסופר על הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע שהיה גוזז את הצפרנים בעומק עד כדי זוב דם, ושמא הידר בזה כדי שלא יפריע לו להשראת השכינה.

הארמו"ר מתולדות אהרן זיע"א כשהיה מחלק שיריים היה מסתכל על אצבעותיהם של הפושטים את ידיהם, וכשהיה רואה על אחד שלא גזז את צפרניו, במתכוון או שלא במתכוון, לא היה נותן לו שירים. עכ"פ הלכה מפורשת היא לגזוז את הצפרנים בערב שבת, וצריך להקפיד על זה כהכנה לשבת קודש.

תספורת הראש לכבוד שבת

וכעת אנו באים אל השערות. הן ידוע ש**כל שערות הראש**, מלבד שערות הפאות והזקן, הן **מותרות וצריך להסירן**. ואכן פלא הוא לראות שגם הצפרנים וגם שערות הראש שונות במהותן משאר חלקי הגוף, כי הנה כל חלקי הגוף, ואף השערות שבשאר המקומות בגוף, אינם גדלים בלי שיעור, ואילו הצפרנים ושערות הראש הולכות וגדלות ללא הפסק וכמה שיגזזו אותן

הקליפות בקדושה, ולכן **בתחילה צריך לרוחץ את הפנים העליונים ונרחים משם**, ואח"כ **רוחצין את הידיים ונרחים גם משם**, ואח"כ **רוחצין את הרגליים שהם למטה, ואז נגמרו להפריד ולהסתלק לגמרי משם**. וכתב שם **שבשעת הרחיצה בחמין יכוון האדם כוונת שלהבת י-ה**, כלומר כי זו השלהבת יוצאת כדי לגרש ולהפיל את הקליפה למטה.

ואכן כך אנו רואים, שהקב"ה קבע בעולמו דבר נפלא, שכאשר האדם מתרחץ, הוא נעשה יותר רענן (אויפגעפרישט), וסיבת הדבר בשרשו היא כי הקליפות מבקשים בכל עת להידבק בגוף, וכשהאדם מתרחץ הוא דוחה אותם. **ובערב שבת קודש האדם מחויב בזה כדי להכין את גופו להיות כלי מוכן להשראת השכינה**.

סרח העודף

וכן הוא בענין גזיזת הצפרנים, והדברים עתיקין ומובאים בכל הספרים. כי הנה בצפורן יש שני חלקים, יש את החלק הדבוק לבשר, ויש את החלק העודף על הבשר. החלק הדבוק בבשר שומר על האצבעות והוא קדוש, אך החלק העודף על הבשר, שם החיצונים מתדבקים (ולכן נקרא נטילת ידיים בבוקר בשם נעגל וואסער), ואם אמרנו לעיל שכל אברי הגוף הם מרכבה לשכינה כי שורשם ברוחניות, הרי שהציפורן העודף על הבשר אינו בכלל הזה, שהרי הוא מותרות, ולכן צריך לגזוז היטב את הצפרנים כדי שלא יהיה לחיצונים בית מושב על קצות אצבעותיו.

ונבאר: יש הרבה אנשים שמהדרים הרבה מאוד בהופעתם החיצונית, הן בסידור שערותיהם, הן במלבושיהם והן בנקיות גופם. הם מתהלכים מטופחים, נקיים ומצוחצחים, ומרגישים טוב עם עצמם. וטעותם היא שהסבו את הדבר למקום בלתי ראוי, במקום להשקיע באלה כדי למצוא חן בעיני ה' (כפי שנתבאר שזהו עיקר הנקודה, שיהא ראוי שהשכינה תשרה עליו), הם משקיעים בהם כדי למצוא חן בעיני בני אדם.

אכן בהרבה עניינים האדם עושה טעות זו בחייו, **הוא שוכח שעיקר עסקו הוא עם הקב"ה ולא עם אנשים בשר ודם.** לדוגמא ביום שלישי שעבר נתבאר שכל אדם הוא גם מקבל וגם משפיע, כשהוא מתפלל הוא מקבל שפע מהקב"ה, כשהוא לומד הוא מקבל ידיעות מהקב"ה וכן הלאה, ואח"כ יש לו זמנים שבהם הוא משפיע, כגון כשהוא מלמד לאחרים או כשהוא מדבר לאנשים שהם כעת במדרגה פחותה ממנו ומסייע להם וכן הלאה. האדם נמצא תמיד בתווך, מקבל מכאן ומשפיע לכאן. **ואחת מהטעויות הגדולות שהאדם עושה היא, שכאשר הוא צריך להיות מקבל, הוא הופך עצמו למשפיע,** וזה בגלל אחת מהשתים, או מפני שאינו יודע איך לקבל או משום שאינו מבין שהוא צריך להיות עכשיו מקבל. וכמו כן להיפך, כשהוא צריך להיות משפיע, הוא הופך עצמו למקבל. וכיון שהוא עושה כן הוא מרחיק עצמו מהקב"ה ומונע עצמו מלהיות כלי להשראת השכינה.

נסינו של בעל תפילה

דוגמא נפוצה: בעל תפילה שעומד

יוסיפו לגדול עוד, והיינו מהטעם האמור, כי הגוף שקוע בעולם של חיצונים, ואם מרפים ממנו מעט, מיד המותרות שהם מקום מושב החיצונים מתחילים לגדול ולהתרחב, ולכן **צריך לעמוד על המשמר ולהסירם בכל עת.**

ואכן אנו רואים שלפי **ערך קדושת האדם כח הוא צריך להרבות בתספורת,** וכן אמרו חז"ל (תענית יז, א) שהכהן גדול היה מסתפר מערב לשבת לערב שבת והכהן הדיוט אחת לשלושים יום. עכ"פ כל אימת שהאדם מסתפר, יעשה את התספורת לכבוד שבת קודש. וכן כתב בספה"ק **"באר מים חיים"** (אחרי): **השערות יודע שרומזים לבחינת הדינים, והחיצונים נאחזים בהם. על כן צריכין להיות מושלכים מאיש הישראלי בכל פעם ובפרט בערב שבת קודש שמוכנת אור קדושת שבת לבוא על האדם צריכין להשליך השערות ההם שלא יהנו החיצונים מהקדושה.**

הפוכי מטרתא למה לי?

והנה היות שאמרנו שהסיבה שצריך לטפח את הגוף כדי לשמור עליו נקי מבחוץ ומבפנים היא, משום שהגוף הוא רוחני אך שקוע בגשמי כי לכן החיצונים נדבקים בו, לפיכך **יש בדבר זה נסיון מיוחד לעשותו בכוונה הנכונה,** ואינו שונה מכל העניינים המכילים חול וקודש (ונקרא קליפת נוגה) **שיש בהם עבודה תמידית לעשותם בכוונה הנכונה,** כגון אכילה וכדו', ורק אם עושים אותם בכוונה הנכונה מעלים אותם, ואם לאו – הוא להיפך ח"ו.

מאמר **חז"ל**" "כבד את ה' מגרונוך", הוא צריך לשים לב שהוא מקריב מעצמו בשביל זה, כי הגם שיזכיר לעצמו בכל עת שהוא עומד בפני הקב"ה ומדבר עמו, יתעורר לו בכל עת הרצון להוכיח לקהל השומעים את כשרונו.

ואמנם מסופר על אחד מזקני בעלזא שכאשר הרה"ק **רבי ישכר דוב** זיע"א הספידו, אמר עליו - **הוא היה יכול להיות בעל תפילה אמיתי משום שהיה לו שברון לב אמיתי**. אכן כשיש לו לאדם שברון לב, הוא ראוי יותר להיות בעל תפילה, כי הוא בוודאי יתפלל גם כשיעמוד בפני העמוד מחמת שברון לבו, וכיון שיתפלל, יהיה בהכרח בבחינת מקבל.

לכה דודי לקראת כלה

נשובה אל נקיון הגוף לכבוד שבת. למה האדם מנקה את גופו בערב שבת? כי הוא רוצה להפגש עם הקב"ה בשבת ולקבל את אור פני השכינה, לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה, ולגבי השבת הלא יהיה היהודי תמיד בבחינת מקבל, ואפילו יהיה היהודי משפיע גדול עם אלפי חסידים, סוף כל סוף לגבי השבת הוא בבחינת מקבל, ואדרבא, כשבאים להסתופף בצלו, לא כדי לראות אותו באים, אלא כדי לראות את השבת, אלא שיהודי זה מאחר שיש לו לב נשבר ויודע איך להכנע בפני השבת, השבת שורה עליו, וממילא כל הבאים נהנים אף הם מהשראת הש"ק שעליוטי.

בפני העמוד. הן תפקידו של הבעל תפילה הוא להיות 'מקבל'. הוא צריך לעמוד כעני בפתח ולהתחנן על נפשו ועל נפשות משלחיו, כנוסח התפילה שהחזן אומר קודם תפילת מוסף בימים נוראים "הנני העני ממעש", אך לפעמים הוא שוכח ונדמה לו שהוא מדבר עם הקהל. האמת שכל יהודי כשהוא מתפלל הוא בבחינה מקבל, אלא שהבעל תפילה עומד בפני מצב מורכב, מצד אחד הוא מדבר עם הקב"ה, ומצד שני הציבור שומע אותו, ולכן נסיונו גדול לשכוח עם מי הוא מדבר. ומה אנו אומרים לו? אם רצונך לדבר עכשיו עם הקהל, הסתובב אליהם ותשיר לכיוונם. תחליט מה אתה רוצה לעשות עכשיו, לדבר עם הקב"ה או עם הקהל?

מסיבה זו התבטא **הגה"ק משינאווא** זיע"א: "התפילה המעולה ביותר של העומד בפני עמוד התפילה, חלשה מהתפילה החלשה ביותר של העומד במקומו". כי העומד במקומו מבין לכל הפחות שהוא מדבר עם הקב"ה, מה שאין כן העומד בפני התפילה ומסלסל בקולו, **שהגם שהוא זוכר בפני מי הוא עומד, הוא נמצא במלחמה בלתי פוסקת עם רצונו להוכיח לקהל הקדוש שיש לו קול נעים ושהוא יודע לסלסל**.

אנו אמנם זקוקים לבעלי תפילה, אבל לכל הפחות צריך להכיר את ההגדרה. ואכן מסיבה זו צריך לסרב, וגם אם האדם מחויב לגשת אל עמוד התפילה, בפרט מי שיש לו את הכח לזה ומוטל עליו לקיים

יד. רש"י משלי ג, ט. הובא בפוסקים בשם פסיקתא. פסיקתא רבתי כה, פסיקתא דר"כ י.

טו. דבר זה מלא בכל הספרים ראה לדוגמה 'יערות דבש' ח"א דרוש יב. 'אור לשמים' נשא. 'ליקוטי מוהר"ן

מזויף מתוכו

ובכן, מהי ה'קליפת נוגה' שבענין זה? הקליפה היא שהאדם עושה אותם דברים ממש אך מהפך את מטרתם. הוא לובש מלבושים נאים ומטפח את גופו כנאה וכיאה, והכל רק כדי למצוא חן בעיני אחרים, וכיון שהוא עושה כן, הרי הוא כמבקש להתחבר עם אחרים במקום עם הקב"ה, ונמצא שבמקום לקבל מהקב"ה, כל כוונתו אינה אלא לשכנע את המסתכלים עליו שהוא נאה או חכם, והרי הוא כאומר להקב"ה: לא אכפת לי איך אני נראה בעיניך; מה שחשוב לי הוא למצוא חן בעיני פלוני ופלוני.

והאמת שהדבר יהיה ניכר גם במעשיו, כי הנה האדם הירא ינקה את גופו, אך יותר מכל יהיה אכפת לו שלא יישאר כלום מהציפורניים העודפות. ומאיך, אצל הגוים אנו רואים שהוא להיפך, הם מוסיפים על הציפורניים, כי הם רוצים כמה שיותר קליפות, כמה שיותר למצוא חן בעיני בשר ודם שהיום הם כאן ולמחר בקבר. וכן הוא בענין השערות, יש לו שאלה - לסדר את השערות כך או לסדרן כך? הולך הוא לברר מה מנהג בני גילו וכפי שהם עושים כך הוא עושה, הכל כדי למצוא חן בעיני הרואים. ופעמים הרבה יהפוך סדרי בראשית, את זקנו יגלח ואת בלוריתו יצמיח מעלה מעלה. הוא אומר כך: אני צריך לקבל את פני פלוני, לא

זהו הרעיון! כשהאדם בא לקבל את השבת, הוא בבחינת מקבל, ולכן חוץ ממה שהוא מכין את נשמתו, הוא צריך להכין גם את גופו להיות מקבל על ידי גזיזת הציפורנים ותספורת שערות הראש ולבישת מלבושים נאים ומכובסים וכן הלאה, הכל כדי שהשבת תוכל לשרות עליו.

ואם האדם מבין זאת, הוא יכול להבין שהוא צריך לזה גם בימות החול, כדי שיוכל לקרות ק"ש ולהניח תפילין. ולכן היו יראי ה' נזהרים תמיד על נקיון גופם ומלבושיהם. ומהאי טעמא אמרו הצדיקים^{טז}: "כוס נקיה היא נשמה נקיה".

השומר עצמו בנקיות, ולא רק את גופו ומלבושיו, אלא גם מקפיד לאכול בנקיות, יש לו נשמה נקיה. וכבר אמרו חז"ל (נדה יז, א) שהקב"ה שונא מי שיש אצלו ענין של ניוול, כי אין השכינה יכולה לשרות במקום כזה. ניקח למשל את ענין נקיון וסידור הבית לכבוד שבת וגם במשך השבת, כשהבית נקי ומסודר, השכינה שורה שם. זוהי התקשרותו של האדם עם השכינה, שהוא דואג תמיד להנעים לה כדי שתוכל לשרות אצלו, וזה מעורר אותו שינקה גם את נשמתו לצורך זה, יהרהר בתשובה ויטבול במקוה, כי הוא מבין שזה הולך ביחד, גם הגוף וגם הנשמה, שניהם צריכים להיות נקיים כדי שיוכל לקבל את אור השכינה.

קלה. 'תפארת שלמה' שער הקר"ש.

טז. הרה"ק רבי אשר מסטאלין מנו"כ בדרוהביטש בשם הבעש"ט הק' ז"ע.

זה עד מאוד, אך הנקודה היא לדעת מדוע, וכשיודעים מדוע, יודעים מה כן ומה לא.

נשים במאי קא זכין

אמנם יש מושג כזה למצוא חן, אבל זה שייך לנשים בלבד, ויש לזה ביאור בדברי חז"ל ובקבלה¹. להן הדבר מותר, ואצלן אין זה סתירה עם החיבור להקב"ה. הן וודאי שגם להן יש נסיון בזה, כי בו ברגע שכוונתן למצוא חן בעיני מי שאינן צריכות למצוא חן, הרי זה גרוע שבגרוע – סטרא אחרא ממש. אבל המושג להשקיע בהופעה החיצונית כדי למצוא חן, שייך אצל הנשים, כי לפי חוק הבריאה הנשים מקבלות מבעליהן ובעליהן מקבלים מהקב"ה.

צריך להבין זאת. אצל הנשים יסוד הדבר קיים, אצל האנשים אינו קיים כלל וכלל. אצל האנשים יש שני דברים בלבד: הראשון, **דרך ארץ**. היינו להזהר **שלא לעבור על איסור** בל תשקצו ושלא יזיק לאחרים, **ושיהא שם שמים מתאהב על ידו**. והשני, **להיות נקי לגמרי לכבוד השכינה**. האדם צריך תמיד להיות ראוי להשראת השכינה, תמיד ראוי לדביקות, ולכן ייזהר שלא יהיה לו אף פעם רבב על בגדו, אלא תמיד יהיה כשר בשביל השכינה².

כבוד ה' נראה בענו

הנה במסכת מעילה (יז, א) מסופר על התנא ר' ראובן בן אסטורבלי שהסתפר

את פני השכינה. או באופן אחר: אני צריך שפלוני יקבל אותי. שורש הדבר הוא, שהוא התהפך ממקבל למשפיע. הוא לא קלט לאן הוא הולך.

והחילוק ניכר גם על המלבושים. הנה ראינו שהיראים והצדיקים שבכל הדורות הקפידו אך ורק על **נקיון** מלבושיהם, אך לא ראו שום חסרון במלבושים ישנים. להיפך, הם כיבדו את השבת גם עם שטריימל ישן. וכל-כך למה? כי **בשביל השראת השכינה, הנקיון הוא זה שמעכב**, לא ה'מאדע', וכמו שאמרו חז"ל (שבת קיד, א) תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה.

ואילו היום, כשאתה רואה אדם משתגע עם המלבושים שלו, סיבת הדבר כי השבת אינה מעניינת אותו כלל, יש לו דבר אחד – תחרות. יש לו תחרות עם חבריו ומבוקר עד ערב הוא חושב איך הוא נראה בעיני אחרים.

זהו הרעיון. אמנם צריך להכין לכבוד שבת גם את המלבושים וגם את הגוף וגם את הבית, שיהיה הכל מצוחצח ונקי, אבל יש כאן קליפה, ובני אדם נופלים בזה יותר ויותר.

נקיות מביאה לידי טהרה

נסיון גדול הוא. ומהי האמת? נקיות לא רק שהיא מותרת, אלא היא מוכרחת. האדם מחויב לשמור על נקיון גם כדי שיהא ראוי לקבל פני השכינה, וגם כדי שלא לצער אחרים, והרי הלכות מפורשות הן. והצדיקים היו מקפידים על

יז. כתובות נט, ב. אגרא דכלה לך לך.

יח. ראה 'באר מים חיים' תזריע יג, ב.

עם פלוני והנח לי לנפשי. בחר לך עם מי אתה רוצה להתחבר". פעמים הרבה הוא לא יאמר זאת בפיו, אבל המסר יעבור ממילא. וכן הדבר מצוי בתחום השלום בית, כאשר לפעמים יעירו לאברך וכה יאמרו לו: אתה מסתובב כל היום עם חבריך ואינך מרגיש שייך כלל לביתך. אתה נוסע עם חבריך, נהנה אתם. זה הפלא ופלא, אבל שכחת שהתחתנת. תחליט, אתה רוצה להיות כאן או שם?

ואין זו טענה של מה בכך, אלא טענה אמיתית היא, כי אין אנו מדברים כאן על זמן והרגשות בעלמא. הזמן וההרגשות הם רק כלים לדבר האמיתי, והוא שהאדם צריך להשלים את עצמו, והשלמתו באה על-ידי שהוא מתחבר באופן אמיתי על-פי הסדר של משפיע ומקבל כפי שקבע הבורא, כי בזה הוא בונה את כל חלקי נפשו אשר לא היו בנויים עד כה. ואין זו עבודה קלה כלל, כי הדבר הנוח ביותר לאדם הוא שלא להיצמד לסדר של השפעה וקבלה, אלא לעשות הכל כבדרך אגב. והרי בכדי שהאדם יעשה עצמו כנכנע בשעה שהוא מתפלל ובשעה שהוא לומד (עכ"פ בפני עצמו) – "עכשיו אני רוצה לשמוע מה שיש להקב"ה לומר וחוז' מזה איני רוצה כלום", הוא צריך לעבוד קשה. ולכן אם האדם לא העמיד את הדבר על תלו בביתו, ואינו מבין היכן הוא נמצא, היכן הוא צריך לקבל והיכן הוא צריך להשפיע, חסר לו בשלימותו וחסר לו בשלמות נפשו ובקרבת האלוקים שלו.

וכשאנו עוסקים בהופעתו החיצונית של האדם, הוא ממש כך. האדם אינו אוהב לחשוב; הוא אוהב ללכת ולבוא בלי

כדרך הגוים כדי ללכת לבטל גזירה שגזרה המלכות על ישראל שלא לשמור את השבת ושלא למול את בניהם וכו'. אין לנו מושג בתנאים הקדושים שרפי מעלה, אך מעשה גורא יש על כך וסופר על-ידי **האדמו"ר מקלויזנבורג** זיע"א: **ה'שר שלום' מבעלזא** זיע"א הלך פעם ברחוב עם משמשו, וחלף בפניהם ענן. אמר ה'שר שלום' למשמשו: בענן זה מגולגל התנא רבי ראובן בן אסטרוברי. והסביר: תנא קדוש זה היה עולה עד עכשיו מהיכל להיכל ומעולם לעולם, אך עכשיו כשהוצרך לעלות לעולם יותר עליון, נמנע ממנו הדבר מפני שהסתפר פעם אחת כדרך הגוים, ונגזר עליו לרדת שוב לזה העולם כדי לתקן ענין זה, וכיון שהוא תנא קדוש, הקילו עליו שיחלוף פעם אחת בלבד בעולם הזה בדמות ענן... ולענייננו, חייבים להדגיש שלא אצל כל אחד חוזק הנסיון הוא באותה מידה, והדבר תלוי בדרך כלל גם בתכונת הנפש, גם במדרגת האדם, וגם בסביבת האדם וחברתו...

כשזה קם זה נופל

אין לנו ברירה, אבל חייבים לדבר: הדבר ידוע שיש שחברות אחת שיש לו לאדם מפריע לו להתחבר עם אדם אחר, כי שני אלה אינם הולכים ביחד. אכן פעמים הרבה אם הוא אדם נחמד, הוא יכול לדבר עם כולם והדבר לא יורגש כלל. אך לפעמים אם הוא אדם עסוק ואינו יכול לפנות את מחשבתו וזמנו לכולם, תבוא החברות האחת על חשבות החברות השניה, ואז יאמר לו חבירו – "אם אתה רוצה להתחבר עם פלוני, תתחבר

אליו באמצע התפילה ומתחיל לדבר אתו, הוא אפילו אינו רואה צורך להתייחס אליו. הוא מסתפק בלבו שמא הוא צריך מצד דרך ארץ להראות לו באצבעו שידבר אתו לאחר התפילה, או שמא אף זה אינו ראוי כי אולי זה עצם ההתייחסות לפלוני תהווה ח"ו בכבודו יתברך.

בבחרותי, כשהגעתי בפעם הראשונה לארץ הקודש, נוכחתי בדבר פלא שנצרב בזכרוני. הייתי באחד מהמקומות הקדושים בארץ וראיתי איך בחור אחד מבחין בחבירו שלא ראהו זה כמה שנים, ומיד מתנפל עליו בהתרגשות - אה, מה שלומך? אך חבירו נשאר לעמוד בשקט ולא ענה מאומה, ועיניו הביעו מבט של תמיהה - כאן אתה שואל אותי מה שלומי?! לא מצאת מקום אחר רק כאן?!

אף אחד לא אמר לאותו בחור להתנהג כך. זה נבע מתמימותו. וחבירו לא הבין מה קרה - למה אתה לא עונה לי? מה קרה? אכן כן, כך צריך האדם לבחון בכל עת - עכשיו אני מקבל או משפיע? עם מי אני מדבר עכשיו? מה אני עושה עכשיו? ואם לצורך מצוה צריך האדם לשנות משהו כדרך שהיה אצל רבי ראובן בן אסטרובלי, יקפיד לעשות את זה לשמה, אבל עכ"פ יבין היכן הוא, מה הוא עושה, במה הוא עוסק. האדם מכין עצמו לכבוד שבת - מה אתה עושה? למי אתה מכין את עצמך? את מי אתה הולך לפגוש? וכשהאדם עושה כן, עשיותיו פועלים הגם שאינו מכיר את חכמת הסוד. גזיזת הצפרנים פועלת, תספורת השער פועלת, הכל פועל, ומוחו ולבו משתנים והנה הוא נעשה מוכן ומזומן לקבל את פני השבת.

להתעמק יותר מדי. אבל אם הוא מוכן לעצור ולהתבונן, עליו לשאול את עצמו שאלה זו: אתה רוצה למצוא חן בעיני פלוני או בעיני הקב"ה? אתה צריך להחליט בעיני מי אתה רוצה למצוא חן. ואם האדם עסוק הרבה בלמצוא חן בעיני אחרים, זה בא על חשבון למצוא חן בעיני הקב"ה. אין אנו עוסקים עכשיו בעבירות; אנו עוסקים בלב האדם. היכן אתה? הגעת לקבלת שבת, את מי באת לקבל? באת לקבל את הקב"ה או שמא באת לקבל את פלוני ופלוני?

נסיון השיחה בעת התפילה

וזהו באמת שורש הנסיון של אלו שמשוחחים בעת התפילה. הם הגיעו לבית הכנסת מבלי לדעת למה הגיעו. אילו היו יודעים, היו מבינים שאין זה דרך ארץ לשוחח עכשיו. איננו מדברים עדיין על יראת שמים; אנו מדברים על אנושיות (מענטשליכקייט) פשוטה. הן באת לדבר עם הקב"ה ופתאום הסתובבת והתחלת לדבר עם פלוני!!!

ירא שמים יודע שהוא הגיע למצוא חן בעיני ה', ואיך מוצאים חן בעיני ה'?
על-ידי שנכנעים אליו ועל-ידי שמתכוננים היטב לנקות את הגוף ועל-ידי שמקדימים לבוא ומסלקים את כל המחשבות הטורדות, ומתחילים לדבר דברי פיוס - רבונו של עולם!
 חטאתי, אך גלוי וידוע לפניך שרצוני לעשות רצונך ושאור שבעיסה מעכב. אדם כזה יודע שהוא הגיע למצוא חן בעיני הקב"ה ולשוחח עמו באופן שהקב"ה הוא המשפיע והוא המקבל, ואז כשמישהו בא

מדור אור החיים הק'

ערב שבת קודש פרשת וארא - ב' שבט תשפ"א

כח תפילת ישראל מעיד על חיבתם היתירה

בלשון שונה מן הרגיל, וכך אמר לו (ח, ה):
הַתְּפִילָּה עָלַי לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ וְלַעֲבָדֶיךָ
וְלַעֲמָךְ לְהַכְרִית הַצְּפָרְדִּיעִים מִמֶּךָ וּמִבְּתוּךָ.
וברש"י פירש שמושה התכוון לומר לו:
אתה יכול לבחון אותי ולראות האם
תפילותיי אכן מתקבלות; אמור לי מתי
תרצה שתסור המכה ותתפלל על כך
ונראה אם תתקבל תפילתי בדקדוק.
וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהוּ: לְמַחֵר - אֲנִי רוֹצֵה שְׂתִסּוּר
הַמַּכָּה מִחֵר, לֹא הַיּוֹם. וַיֹּאמֶר לוֹ מוֹשֶׁה:
פְּדִבְרְךָ. אתה אומר מחר, שיהיה מחר.
לְמַעַן תִּדַּע כִּי אֵין כֹּה אֱלֹהֵינוּ.

אכן המשא ומתן מעורר פליאה, הן
מצד משה שהגיע אל פרעה בהצעה
חדשה, מה שלא עשה כן בשום מכה
אחרת, והן מצד פרעה שלא היה אכפת לו
להמתין עד מחר, ולכאורה היה צריך
להתחנן בפניו שיתפלל להסרת המכה
תיכף ומיד כי כשל כח הסבל.

כתב האוה"ח הק' לדקדק: **צריך**
לדעת כוונת אומרו התפאר עלי וגו',
ואם לומר כי הגם שיאמר לו להסיר
מעליו תכף ומיד זה הוא ההתפארות
(כלומר, אם נאמר שהחידוש שמושה הציע לפרעה
הוא שייבקש ממנו להתפלל להסרת המכה תיכף

וידעתם כי אני ה' אלוהיכם

בפרשה זו אנו לומדים שאחרי כל מכה
שהגיעה על מצרים, קרא פרעה למשה
וביקש ממנו שיתפלל להסרתה. וכל פעם
נענה משה לבקשתו, התפלל והמכה
הוסרה. וצריך להתבונן בזה, שהרי תכלית
הבאת המכות על מצרים היתה כדי שבני
ישראל יכירו בגדלותו של הקב"ה
ובאהבתו אותם, וכמו שדיבר ה' (ו, ו-ז):
לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי
אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם וְגִאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ
נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים, וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם לִי
לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעוּתָם כִּי אֲנִי
ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת
מִצְרַיִם, והכרתם זו הלא התחזקה גם
כאשר ראו שתפילת רבם מתקבלת תיכף
ומיד וכל אימת שהוא מתפלל להסרת
המכה ממצרים, הוא נענה בתפילתו.

למען תדע כי אין כה' אלוהינו

והנה אנו רואים שכאשר פרעה קרא
למשה במכת צפרדע וביקש ממנו
שיתפלל להסרת המכה, ענה לו משה

ובתוך כל זה רצה משה רבינו להראות לקליפה באופן שיהיה ניכר לכל אפסי ארץ באיזו חביבות נפלאה הקב"ה מחבב את בני ישראל, כי ברגע שיכירו בכך, תיפול עליהם אימתה ופחד ויחלש כוחם, היינו כח שריהם וכח הקליפה. לכן אמר משה לפרעה: הבה ותראה איך הקב"ה שומע לתפילתנו, אך לא סתם, אלא באופן של חביבות וידידות.

כבן המתחטא לפני אביו

וממשיך האוה"ח הק': **כי הנה מדרך המוסר עבד כי ישאל דבר מרבו ולוואי שישגי עשוהו לו** (העבד אומר - הלוואי אצליח לפעול על לב אדוני שיתן לי מבוקשי, יהיה איך שיהיה, וליותר מזה אינו מצפה) **לא שיתנה עליו בזמן מסוים ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר** (היעלה על הדעת שיעזי העבד לומר לאדונו - אני צריך שתתן לי את הכסף ב-2:22 אחר הצהריים, לא רגע אחד קודם ולא רגע אחד לאחר מכן?! הלא אם יבוא העבד אל אדונו בתביעה כזו, אדונו בוודאי יגרשנו מפניו בחמת זעם - אני עובד אצלך שאתה בא לעשות לי תנאים?! אמור לי תודה שאני מקשיב בכלל לבקשתך...), **אלא העבד ישאף עת אשר רבו יחפוז לחוננו רצון** (ויציג את בקשתו ברפיון שפתיים ובלי שום תנאי קודם למעשה), **ואמר משה: בא וראה ההשגחה הנכונה ושליומות החיובב** (שהקב"ה מחבב את ישראל) **שאעתיר לה' ואומר אליו בתפילתי כי יעשה הדבר בעת אשר אקבע לו הזמן** (להתפלל אתפלל עכשיו, אך אבקש ממנו שיסיר את הצפרדעים בזמן אחר כפי מה שאקבע לו), **והוא אומר למתי אעתיר, פירוש לאיזה זמן תתפאר עלי לומר התפלל לה' עתה כי**

ומיד ויראה שתקובל תפילתו, אשר זהו לכאורה האמת, כי חידוש יותר גדול הוא להסיר את המכה תיכף ומיד מאשר לדחותו לאחר זמן. אם נאמר שזה מה שהתכוון משה לומר לו), **אם כן כשאמר לו פרעה למחר ולא אמר עתה בשעה זו, שגייד** (שזה מוכיח עליו) **כי לא רצה להתפאר עליו** (שלא רצה פרעה להראות את גדולת משה. אם כן), **מה מקום לומר לו כדברך למען תדע** (שמשמעותו שדווקא מבקשתו יצמח קידוש ה' גדול), **אין זה התפארות מיום ליום, ואדרבה הרחיק לו הזמן.**

עוד צריך לדקדק דברי משה שאמר למתי אעתיר וגו' (שמשמעותו מתי אתפלל על הסרת הצפרדעים), **שלא היה לו לומר אלא מתי יסיר הצפרדעים שהוא המבוקש** (כלומר, זה מה שפרעה מבקש).

מתרץ האוה"ח הק': **אכן כוונת משה להראותו אשר יפליא ה' לחבב ידידיו** (יותר ממה שניתן לשער) **ומזה ישער ויחליט בדעתו כי מהנמנע שיעזבם ה' בשום אופן.**

חיבה יתירה נודעת להם

נבאר את הנקודה: כשמשה רבינו מתקוטט עם פרעה, הרי זה מלחמה של הקדושה עם הקליפה. יש קליפה גדולה שנקראת פרעה ומצרים, והיא מבקשת להמיט חושך בעולם ולהרחיק את בני ישראל מאביהם שבשמים, ותפקידו של משה הוא להביא גאולה לבני ישראל על ידי דחיית החושך, והוא עושה זאת על-ידי שהוא מראה להם באמצעות המכות שאין כה' אלוקינו.

ואמר [פרעה]: **למחר, פירוש שיתפלל** [משה] **עכשיו ויאמר בתפילתו כי למחר יסיר וגו', נתכוון הרשע להגדיל הנסיון שיתפלל להסיר ולא יסיר עד למחר. והשיב משה על זה ואמר: כדברך נעשה, למען תדע כי אין כה' אלוקיני שיקבל תפילתינו בתנאיה על דרך אומרו כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראנו אליו. ולזה תיכף ומיד יצא והתפלל לה'. ואין לחוש ולומר כי במה יאמת פרעה את הדבר שהתפלל אז ולא למחר בעת הצורך, הנה לצד שלא היה מתפלל תוך הכרך (אלא יצא החוצה) היו יודעים זמן תפילתו, וכשיצא באותו יום ולא למחר, הנה האות צודק.**

הסרת הקליפה מלכות ישראל

הנה בדברי האוה"ח הק' נמצא יסוד נפלא, כי בוודאי לא עשה כן משה להוכיח לפרעה בלבד, אלא גם **ובעיקר להוכיח לנו כי אין כה' אלוקיני**, דהיינו שבורא העולם בחר בנו מכל העמים, הוא אבינו הוא מלכנו הוא אלוקינו. ואם עד היום למדנו שהמכות נועדו בעיקר להודיע את גדלות ה' שהוא שליט בשמים ובארץ, באוויר ובמים, ושהוא יודע להבחין בין טיפה לטיפה וכו', הרי שכאן נתחדש לנו שתפילתו של משה לאחר מכת צפרדע **באה להודיע את גודל חיבתו של הקב"ה לבניו**, והרי ידיעה זו נחוצה בעיקר לדידן, אלא שיש לכל אחד מאתנו קליפה בשם 'פרעה' העוטפת את לבו והיא המעוררת בו ספק לאמר שמא לא התפילה הועילה לי אלא משום שכבר הגיע הזמן.

לזמן פלוני יסיר וגו' (כשמשה רבינו שאל את פרעה למתי אעתיר לא היתה כוונתו לשאול מתי אתה רוצה שאתפלל, שהרי אם יתפלל מחר ואז יסורו הצפרדעים תיכף ומיד, לא יהיה בזה חידוש, אלא כוונתו היתה איזה זמן אתה רוצה שאקבע לו בתפילתי שאתפלל עכשיו שאז יסורו הצפרדעים), **והשיבו פרעה למחר וגו'.**

לזות שפתיים הרחק ממך

אולם האוה"ח הק' עדיין מתקשה בזה, אחרי הכל, איך יתכן שפרעה יסכים להמתין עד למחר: **וקשה, כי הגם כי נפש רשע אֶתָּה רע, זה דוקא בדבר שאין הרעות ניכר לאדם אלא במושכל** (שאין הרע ניכר לעינו, אלא הוא רק ידוע לו בשכלו), **אבל כזו וכזה אין לך אדם שיחפוץ שיתעכב בסכנת מות כמו שכן קראה הוא** (כמו שהוא עצמו אמר בגודל יראתו מן המות) **ויסר מעלי את המות.**

מיישב האוה"ח הק': **והיה נראה לומר כי לראותו זריזותו של משה שאמר למתי אעתיר וגו' הטעתו עין שכלו כי אמר כן משה לצד שהכיר כי קרב זמן קץ המכה ואין עוד מאז והלאה שליטה לאלהי העברים והמכה כלתה מאליה והערים ח"ו משה לצד שאמר בדעתו כי חפץ יחפוץ פרעה למהר ולהסיר הנגע לזה אמר התפאר ומן הסתם יאמר בעת ובעונה הזאת (פרעה סבור היה שמשם מערים עליו ואומר לו למתי אעתיר משום שהוא יודע שעכשיו הגיע זמן המכה לסגת ומשום שהוא בטוח שבוודאי יאמר לו פרעה שהוא חפץ שיתפלל על הסרת המכה תיכף ומיד), **לזה סבל צער אותו זמן להכיר הדבר אם מרמה אחז ואמר למחר.****

ויותר כפי יכלתם, הוא מבין מזה שיש ביניהם לבין הקב"ה חביבות מיוחדת, וממילא הוא נאלם דום, כי הוא ירא להכניס את ראשו באמצע.

הדבר דומה לשני בעלי דינים שבאו להתדיין אצל הדיין, שכל אחד יציג את טענותיו בכל תוקף, אך אם ייודע פתאום לאחד מהם שהשני הוא ידיד נפשו של הדיין, הלא בוודאי יסתמו טענותיו תיכף ומיד, כי יאמר – מה יועילו לי טענותיי מאחר שהם מחבבים זה את זה. וזהו באמת הטעם שבדין תורה צריך להקפיד על זה ביותר, וכן היו מהדיינים ששנהגו שלא להסתכל על בעלי הדינים כדי שלא יחשוב אחד מהם שהם מחבבים את השני יותר ממנו ויסתמו טענותיו.

פנה אל תפילת הערער

אכן משה רבינו הרגיש שיש לו תפקיד להודיע לכל אפסי ארץ ולכל הדורות הבאים אחריו שהקב"ה מחבב את בני ישראל בחיבה יתירה, וכאשר יהודי מתפלל, הגם שיש אתו חשבונות ישנים, הקב"ה מאזין לתפילתו ונענה לה. והגם שידוע שכשהאדם מתפלל הוא צריך להיות בביטול והכנעה ולא לעמוד כתובע, אין זה סותר כלל את האמור שכאשר היהודי מתפלל הוא יודע שהקב"ה מחבבו ואוהב את תפילתו ורוצה לעזור לו.

וכך הוא הדבר גם כשהאדם מתפלל על דבר של מה בכך. למה הדבר דומה?

האדם היה זקוק בדחיפות לסכום כסף, ומשראה שאין לו מאין להשיגו, התחיל לעשות סגולות, לומר מזמורי תהלים, להתפלל, להשתטח על קברי צדיקים וכו', ובסוף הזדמן לו אותו סכום. עכשיו כששואלים אותו איך השיג את הסכום, הוא מחכך בראשו כמסתפק – איני יודע, אולי סתם החליט פלוני שכבר הגיע הזמן לפרוע לי את החוב...

את הטעות הזאת הגיע משה לעקור מן השורש. אל תעשו טעות זו! אמר לנו משה. אל תחיו תחת גלות מצרים. זכרו **שכאשר יהודי מתפלל אינו כעבד המתחנן לאדונו, אלא הוא כבן המתחטא לפני אביו**, ולכן יש לו כללים אחרים, ובכל מצב שהוא ובאיזה אופן שהוא מתפלל, הקב"ה מאזין לתפילתו.

כדי לערוב השטן

והאמת שכפי שהקליפה נחלשת כשהיא מכירה בכח התפילה של בני ישראל אשר מעיד על גודל החביבות הקיימת בין הקב"ה וישראל, כך היא נחלשת כשהיא רואה עד כמה בני ישראל מחבבים את המצוות. וכן הוא ברש"י מסכת ראש השנה (טז, א): למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערוב השטן. ופירש רש"י: כשישמע את ישראל מחבבין את המצוות, מסתתמין דבריו. והיינו מהטעם הנ"ל, כשהשטן רואה שבני ישראל אין מקיימין את המצוות בשביל לצאת ידי חובה, אלא מהדרין בה יותר

הקב"ה שומע תפילת כל פה אע"פ שעושים עמו תנאים ואע"פ שמבקשים ממנו דברים של מה בכך, כי הגישה אל התפילה היא בידידות מופלאה. **וכשהארם מבין זאת, זה בשבילו יציאת מצרים, כי גאולה גדולה היא למיצרי הנפש.**

לאב שעובר עם בנו ליד החנות והנה בנו רואה איזה צעצוע קטן ומפציר באביו שיקנהו לו, שאע"פ שהאב יודע שתוך יום או יומיים זה יישבר וסבור שאין כדאי להוציא בעבורו כסף, מכל מקום מאחר שיש ביניהם קרבה הוא קונהו לו, שהרי הוא מתחנן. אף כאן,

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש פרשת שמות - כ' טבת תשע"ט

**'הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א - בעל ה'תניא'
נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"ד בטבת ה'תקע"ג**

כדי שביעה להשביע נפשו ורוחו רוח קדשו, מאת ה' היתה לו זאת שהורהו בדרכיו לילך באור ה' לכתת רגליו ולעלות לפני ולפנים להיכל קדשו של האי סבא קדישא אור עולם מופת הדור הגאון הא-להי החריף מורינו ורבינו דוב בער נ"ע, מגיד מישרים דקהילא קדישא מיזעריטש, אשר רוח ה' הופיע עליו כנודע וכמפורסם. שמה מצא מרגוע לנפשו, והשביע בצחצחות נפשו, ואכל מעץ החיים אילנא דאורייתא וחי לעולם בחיי החיים כמו שאמר הכתוב (חבקוק ב, ד) צדיק באמונתו יחיה.

**למד מקללת האשה שאין נדבקים
בפחות מפעמיים**

בטרם נמשיך להעתיק את לשון בני בעל ה'תניא, נביא השלמה לסיפור הדברים מכתב-יד-קדשו של הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א הנדפס

בן ח"י שנה גמיר לכולא תלמודא

בניו הקדושים כתבו בהקדמה לחיבורו 'שולחן ערוך הרב': באנו להודיע לישראל נאמנה סיבת התעוררות רוח קדשו של אדונינו אבינו מורינו ורבינו הא-להי הגאון נ"ע לחבר כמו חיבור השולחן ערוך הלכות בטעמיהן ונימוקן אחריהן, כי כבר גלוי ונודע בשער בת רבים את כל תוקף ופרשת גדולת חכמתו ותבונתו מנעוריו, אשר בעודו בן ח"י שנה גמיר לכולא תלמודא עם כל נושאי כליהם, ספרי הראשונים והאחרונים, לא הניח דבר גדול וקטן וכו'. וכאשר היותו בן עשרים לרדוף לדעת את ה' כפי עומק תבונתו ורוחב דעתו ואמיתת טהרת וקדושת לבבו הנאמן לפני ה', לא מצא בכל עיונו כדי המספיק למלאות כל עמקי משאלותיו, ובפרט בידיעת סתרי התורה וסודותיה המאירים לנפש באור החיים

שאי-אפשר להידבק רק בשתי פעמים. נסע שוב אל המגיד ואז נעשה חסיד.

בעל ה'תניא' הבין שאם שמע את קללת האשה ואת אשר נתקלה בלשונה בחזרה על מילותיה שתי פעמים, אין זה אלא מפני שמן השמים רצו ללמדו איזה דבר מן השמים, והלא זה כך לימדנו הבעש"ט הקדוש, **שכל מה שהאדם רואה או שומע הוא מסר שמעבירים לו מן השמים**. הטה בעל ה'תניא' את אזנו לשמוע מה רצו ללמדו, וכך זכה ונעשה לאחד מגדולי החסידות.

יד ה' עליו השכיל

וכעת נמשיך בהתקת לשון בני המחבר בהקדמתם לשולחן ערוך הרב: ובעודו עומד לפני ה' שם (אצל המגיד), נתעורר רוח קדשו של מורו ורבו סבא קדישא הנ"ל כיד ה' עליו השכיל, ומשמיא אסכימו על ידו, לעשת אך טוב לישראל בדברי הברית זו התורה הנגלית לנו ולבנינו... ומפני שצרכי ישראל מרובים, ובפרט בצוק העתים הללו שהיוקר יאמיר וטרדת הפרנסה מוטלת על כל אחד ואחד, בנפשו יביא לחמו, ועל כן דעתם קצרה מלבוא בארוכה בעיון ים התלמוד והפוסקים, לידע מוצא הדין בארוכה ומילתא בטעמא דווקא, וגם לגדולים אשר להם יד ושם בתלמוד תכבד עליהם העבודה להכריע בין הפוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא על-פי הסכמת האחרונים אשר

בקובץ בית אהרן וישראל (תשרי-חשון תשנ"א) וזה לשונו: שמעתי מר' אברהם שנייארוזאן נ"י איך שהרב בעל ה'תניא' זצ"ל כשהיה ח"י שנה כבר למד כל התורה כולה ולא היה לו מה ללמוד, ולא הונח דעתו כי ידע כי ארוכה מארץ מידה, לכן האט ער גיטראכט אז ער דארף האבין א רבי ונסע אז להרה"ק הרב המגיד זצל"ה. ער איז אבער ביא דער ערשטיר נסיעה נישט נתפעל גיווארין, איז ער אהיים גיפארין. ויהי היום איז ער גישטאנן אין פענצטיר, האט ער גיהערט ווי צווייא נשים האבין זיך גיקריגט, האט איינע צו דער אנדער גיזאגט: עס זאל זיך דיר אהן נעמין אהן נעמין א קדחות. אז אמר - **שמע מינה אז אהן נעמין קאן זיך נאר אין צוויי מאהל, איז ער גיפארין ווידער צום מגיד זצ"ל, דעמאלס איז ער גיווארין א חסיד**.

ובתרגום חופשי: בעל ה'תניא' למד את כל התורה כולה בגיל ח"י ולא היה לו יותר מה ללמוד. אך לא נחה דעתו כי ידע שהתורה ארוכה מארץ מידה ומוכרח להיות שיש עוד מה ללמוד. נסע אל המגיד הק' ממעזריטש זיע"א, אך כיון שלא נתפעל ממנו, שב לביתו. ויהי היום ועמד ליד החלון והנה שמע איך שתי נשים רבות זו עם זו. תוך כדי המריבה צעקה האחת אל השניה: "שיידבק בך, יידבק בך קדחת". אמר בעל ה'תניא': שמע מינה ממה שאמרה לחברתה "שיידבק בך שיידבק בך" שתי פעמים,

כ. מת"ח שבעיר קעשינוב, בנו של הגה"ק רבי ישראל נח מניעז'ין בן ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע ראש ישיבתו ומכותבי תשובותיו, חותנו של הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע.

נסיעתם על כסא הרבנות למדינות אשכנז, לקהילת ניקלשבורג וקהילת פרנקפורט דמיין, והיה לנגד עיניהם כתבי אאמו"ר בשתי ההלכות הנ"ל, וקלסוהו ושבחוהו עד למאוד מאוד, ואמרו לו **חזק והתחזק לברך על המוגמר, לך נאה ויאה וזכות התורה יעמוד לך ולזרעך ולכל ישראל...**

גדולת תורתו של בעל ה'תניא'

הצדיקים אמרו על בעל ה'תניא', שכל אימת שביקש לברר דבר הלכה כדת של תורה, פתח את ספרי עיונו ואמר: "הבה וראה מה אומר הרצון העליון".

הגאון **רבי צבי פנחס פראנק** זצ"ל מירושלים עיה"ק תובב"א, דיבר פעם בהתפעלות מהחיבור שולחן ערוך הרב, ואמר שלרוב ענוותנותו נוכל לראות בין בתרי שורותיו איך הוא מתייגע ליישב דברי כמה אחרונים שהיו קטנים ממנו במדרגתם.

בספר תולדות חייו של הגה"צ **רבי שמעון מועליכוב** זצ"ל נדפס מכתב שבו הכביר במילים בגודל קדושת החיבור שולחן ערוך הרב, ובתוך הדברים כתב, שבעת שכתב בעל ה'תניא' הלכות מוקצה, נעמדו לו גידין במוחו. כן הראה פעם באצבע על דיבור אחד ב"תורה אור" פרשת חיי שרה, ואמר **שכדי לכתוב דיבור זה צריך האדם שיהיה לו מוח גדול מכדור הארץ**. וכבר התבטא הרה"ק **מבארדיטשוב** זיע"א על בעל ה'תניא' לאמר, **שיש לו מוח כמוחו של הרי"ף**.

מימיהם אנו שותים ובדרכיהם אנו הולכים, כי ברוב המקומות יש דיעות מחולקות, זה מקשה וזה מפרק, זה בונה וזה סותר, ובידי האדם אין ברירה שיבור לו דרך ישרה.

אשר על כן, על כל דברי האגרת הזאת, משמיא אסכימו על ידיה דהרב הקדוש הנ"ל, לחפשו בחפש מחופש בתלמידיו, למצוא איש אשר רוח אלוקים בו, להבין ולהורות הלכה ברורה מתון ומסיק אליבא דהלכתא הלכות בטעמיהן, לעשות מלאכה זו על סדר השולחן ערוך או"ח וי"ד... ולסדר כל הדינים הבאים בשו"ע ובכל האחרונים בלשון צח ומילתא בטעמא.

ויבחר בכבוד אדונינו אבינו מורינו ורבינו ז"ל אשר בו בזמנו היה מלא וגדוש מים התלמוד והפוסקים, והפציר בו עד בוש, ואמר לו: **אין נבון וחכם כמוך לירד לעומקה של הלכה, לעשות מלאכה זו מלאכת הקודש**, להוציא לאור תמצית ופנימיות טעמי ההלכות הנזכרים בכל דברי הראשונים והאחרונים זקוקים שבעתיים, כל דבר על אופניו, בלי בלבול ותערובת, ופסק ההלכה המתברר ויוצא מדברי כל הפוסקים עד חכמי זמנינו.

והיתה התחלתו בהיותו יושב בשבת תחכמוני במקום תחנות של הרב הקדוש הנ"ל, שם הואיל באר את התורה בהלכות ציצית והלכות פסת, ושניהם נגמרו שמה עד בואם שמה הני תרי צנתרי דדהבא שבת אחים יחד הגאונים המפורסמים קדושי עליון עמודי עולם הרב מוהר"ר שמעלקא ואחיו הרב מ"ו פנחס נ"ע, טרם

המוטל בעריסה - מעריסתו ונחבט, אך האדמו"ר האמצעי לא שם לבו לכך מרוב שקיעות בלימודו. כששמע בעל ה'תניא' ברום העליה קול חבטה ומיד לאחריו קול בכי, ירד לבית לראות את מה שארע.

כשראה את התינוק ממרר בבכי ואביו שקוע בחסידות, עוררו ואמר: "דע לך בני! לאו חכמה היא להיות שקוע בחסידות מבלי לדעת את הנעשה. החכמה היא להיות בזה בעולם ולדעת את כל אשר נעשה, ובו בזמן להיות גם בעולם העליון".

תורה ללא אהבה ויראה איננה פורחת למעלה

לאחר שהייתו בבית האסורים בגלל העלילות שהעלילו עליו כנודע, גזרה עליו המלכות לעמוד בוויכוח עם המתנגדים. אז נשאל מפי תלמיד חכם גדול בענין מה שכתב בספר התניא שתורה שאינה נלמדת באהבה ויראה אינה פורחת למעלה, שלכאורה אין לזה מקור. וכשהשיב לו שכך איתא להדיא בזוהר הקדוש, טען הלה: "אבל בנגלה אין לכך מקור". אמר לו בעל ה'תניא': "יש גם יש לכך מקור בנגלה". עמד הלה על שלו שאין לכך מקור בנגלה. אמר לו בעל ה'תניא': "הנה היא גמרא ערוכה במסכת פסחים". אמר הלה: "לא נמצאה גמרא כזו בכל מסכת פסחים".

הוציא בעל ה'תניא' מסכת פסחים והראה לו באצבע על דברי הגמרא (ג, ב): רבא רמי, כתיב (תהלים נו, יא) כי גדל עד שמים חסדך, וכתיב (שם קח, ה) כי גדול מעל שמים חסדך, הא כיצד? כאן בעושיך

הריאה מתחננת בפניו שיכשירה

פעם הגיע שו"ב אחד אל בעל ה'תניא' עם שאלה בכשרות הריאה. משלא עלה בידי בעל ה'תניא' להכשירה מיד, התחיל לעיין בספרים וארכה לו השעה. הרגיש השו"ב שהוא גוזל את זמנו של הצדיק, אמר לו: "נישט געפערליך [לא נורא], נוכל לוותר על הבהמה". הביט בו הצדיק בעיניו הקדושות ואמר: "אילו היית יודע כמה הריאה מתחננת בפני שאכשרנה, לא היית מדבר כך". המשיך בעל ה'תניא' לעיין בדינה, ולאחר דקות אחדות קרא בשמחה: כשר, כשר.

הנסייון לקראת התמנותו לבעל קורא

ובעסקנו בכוח תורתו של בעל ה'תניא', יש להביא מה שמסופר, שכאשר תם זמנו של הבעל קורא בבית מדרשו של המגיד ממעזריטש זיע"א, באו החבריא קדישא אל המגיד ואמרו שהאברך ר' שניאור זלמן יודע לקרות כדבעי. אמר המגיד לנסותו, ושאלו אם הוא יודע למצוא בכל קריאה שהוא קורא, מה שייכות יש לה לאותו יום ובמיוחד מה שייכות יש לה לאדם זה שעלה לתורה. בעל ה'תניא' עבר את הנסייון בהצלחה ונתמנה לבעל קורא.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

פעם ישב בנו האדמו"ר האמצעי זי"ע בבית ועסק בחסידות והוא, בעל ה'תניא', ישב בעליה. לפתע נפל אחד מילדי האדמו"ר האמצעי - אשר היה אז תינוק

יודע אני על מה יצא קצפו. סילקו את גביעו של בעל ה'תניא' מעל השולחן ורבו נתן לו גביע אחר שהיה לו ברשותו. וכל ימיו היה רבו מודה לו עבור שעל ידו זכה לראות את הרמ"א.

כזה נקרא התבטלות במציאות

לפנינו עובדא שהובאה בספר "ישמח ישראל" (סוף ההשמטות): חתנו של האדמו"ר האמצעי זי"ע, הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע, ישב באחד מערבי יום הכיפורים מאחורי זקנו בעל ה'תניא', ושמע אותו אומר: "הרבי ר' זושא, כשהרים את עיניו לשמים ביום הכיפורים, אחזו שלשול גדול עם דם במשך שלושה ימים מחמת גודל היראה, ואילו אני לומד ומתפלל ואינו מרגיש כלום יא". כך דיבר ודיבר על זה שהוא רחוק מיראת ה', עד אשר נתעלף ונפל מכסאו.

כל זה סיפר הרה"ק מטשערקאס זי"ע. הפטיר הרה"ק בעל ישמח ישראל זי"ע: "וכזה נקרא התבטלות במציאות".

אגרת להשכילך בינה - בבית הכלא הסיביריכ

בין אגרות בעל ה'תניא' שבסוף ספר ה'תניא' נמצאת אגרת אחת בשם "להשכילך בינה", עליה מסופר שפעם היו שני חסידי ליובאוויטש שנשפטו לשבת

לשמה, וכאן בעושיין שלא לשמה. הא לך להדיא, שתורה שאינה נלמדת לשמה, רוצה לומר באהבה ויראה, מגעת עד לשמים בלבד, אך אינה עולה למעלה, ומדוע? משום שאינה פורחת לעילא!

הביא את הרמ"א בארמונו של המגיד הקדוש

תלמידי בעל ה'תניא' העידו עליו, שהקפיד בהקפדה יתירא שלא לזוז מפסקי הרמ"א, וזאת משום מעשה שהיה: פעם סמך בליל הסדר על שולחנו של המגיד הקדוש יחד עם החבריא קדישא, והיות שלא היה לו גביע מיוחד לפסח מחמת עניותו, הביא עמו גביע חמץ שהגעילו ברותחין, והגם שלדעת הרמ"א אין ההגעלה מועלת, סמך בזה על דעת החולקים. כשנעמד המגיד הקדוש לומר "קדש", עצר מיד ושלח את משמשו לחפש אם נשאר משהו חמץ בבית. חיפש השמש בחיפוש אחר חיפוש ולא מצא. אך המגיד לא נרגע באמרו ושלח את השמש שוב ושוב לחפש איפה נשאר חמץ בבית.

כשראה בעל ה'תניא' שרבו אינו נרגע, הבין שהוא מתכוון לגביעו. קם והודה: גביע זה שהבאתי עמי, גביע של חמץ הוא והגעלתיו ברותחין, אך לדעת הרמ"א ההגעלה אינה מועילה לו. אמר המגיד: אמנם כן, כשביקשתי להתחיל בקידוש, נעמד כנגדי הרמ"א בפנים זעופות. כעת

א. צא ולמד גודל מדרגות הצדיקים, כי הנה כפי הידוע היה בעל התניא מכה את ראשו בקירות בעת תפילתו לגודל דביקותו עד שהיו צריכים לרפד את מקומו סביב סביב, ואעפ"כ קרא כאן על עצמו: אני לומד ומתפלל ואינו מרגיש כלום.

ב. שיעור זה נאמר ביום חמישי פרשת וארא – כ"ד טבת תשע"ח.

דהיינו שיהיה רצונו בטל במציאות ולא יהיה לו שום רצון כלל בעניני עולם הזה כולם הנכללים בבני חיי ומזוני, וכמאמר רז"ל שעל כרחק אתה חי.

וביאור הענין הוא [שצריך שיהיה לו לאדם] רק אמונה אמיתית ביוצר בראשית דהיינו שהבריאה [נבראה] יש מאין הנקראת ראשית חכמה, והיא חכמתו [יתברך] שאינה מושגת לשום נברא, הבריאה הזאת [לא נבראה פעם אחת בלבד יש מאין, אלא] היא בכל עת ורגע שמתהוים כל הברואים יש מאין מחכמתו יתברך המחיה את הכל, וכשיתבונן האדם בעומק הבנתו ויצויר בדעתו הווייתו מאין בכל רגע ורגע ממש (הוא יקלוט איך הוא עצמו מתהווה בכל רגע יש מאין) היאך יעלה על דעתו כי רע לו או [שיש לו] שום יסורים מבני חיי ומזוני או שארי יסורין בעולם, הרי האין שהיא חכמתו יתברך הוא מקור החיים והטוב והעונג והוא העדן שלמעלה מעולם הבא, רק מפני שאינו מושג (כלומר מפני שאין האדם יכול להשיגו) לכן נדמה לו רע או יסורים, אבל באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב, רק שאינו מושג [לאדם] לגודלו ורב טובו. וזהו עיקר האמונה שבשבילה נברא האדם (היינו האמונה שבכל רגע הקב"ה מחייהו ומתהווה מחדש יש מאין ומשפיע עליו אך ורק טוב. מציאות זו אינה משתנית אף פעם, אלא שהיא מוסתרת, ובשביל זה נברא האדם כדי להאמין בה אע"פ שאינו רואה אותה בעיניו), להאמין דלית אתר פנוי מיניה ובאור פני מלך חיים, ועל כן עוז וחדוה במקומו הואיל והוא רק טוב כל היום.

בבית הכלא הרוסי, והנה שפר על אחד מהם גורלו והצליח להתחמק מעונשו בעוד השני הושם מאחורי סורג וברית. ברצונו של זה שהתהלך חופשי לחזק את חבירו היושב בבית הכלא, שיחד את שומר בית הכלא שיגלה לו באיזה קומה ובאיזה חדר נמצא חבירו ויניח לו להתקרב אל החלון. השומר גילה לו וכך היה מתקרב כל יום אל חלון אותו חדר וצועק בקול רם: "זכור נא! להשכילך בינה".

בכל אותה תקופה לא היתה לו שום ידיעה בענין שלום חבירו, אם הוא חי או מת, אך צעק לו בקביעות "להשכילך בינה" בהנחה שהוא חי כשכוונתו להזכיר לו את אגרתו של הרבי המתחילה בתיבות "להשכילך בינה". לאחר כמה שנים, כשחבירו השתחרר מבית הכלא בריא ושלם ונפגש עמו, אמר לו חבירו: התזכורת שלך "להשכילך בינה" היא זו שהחזיקה אותי שלא ליפול ברוחי. אין לך מושג איזו רוח של חיות הפחת בקרבי כל פעם שצעקת לי להשכילך בינה.

נוסח האגרת - אין רע יורד מלמעלה

ובכן, הבה ונראה מה כתוב באותה אגרת (תניא אגרת הקודש סי' י"א): **להשכילך בינה, כי לא זו הדרך ישכון אור ה' להיות חפץ בחיי בשרים ובני ומזוני** (אור ה' אינו יכול לשכון על מי שיש לו רצונות, ואע"פ שיש לו רצונות לדברים טובים כמו בני ומזוני, סוף כל סוף כיון שיש לו רצונות עצמיים, אין אור ה' יכול לשכון עליו), **כי על זה אמרו רז"ל בטל רצונך [מפני רצונך] כו'**

בין תבין את אשר לפניך

בעל ה'תניא' השתמש במילים "להשכילך בינה" שמקורן בכתובים (דניאל ט, כב) לומר: הבה ואלמדך להבין דבר מתוך דבר, הבה ואלמדך להבין את המתרחש בעולם ביתר עומק, להוציא מההסתכלות השטחית שהיתה לך עד כה. שגן את דבריי והרגל את עצמך לחשוב כך, ואם תרגיל עצמך, תתחזק אמונתך בזה כל-כך עד שתרגיש שזוהי המציאות האמיתית, וגם כשתראה דבר שנדמה לכל העולם כרע, תאמין בכל לבך שזה טוב, וכשתעשה כן, ייהפך הטוב לטוב גלוי.

ואכן כמחזה הזה ממש חזר ונשנה בדורנו כאשר החסיד ר' שלום מרדכי רובשקין הי"ו שנאסר במאסר עולם שיגן את המכתב הזה בכלאו שוב ושוב, והנה נהפך עליו הטוב לטוב גלוי ויצא לחופשי כנגד כל הסיכויים.

מציאות אמיתית כנגד מציאות מדומה

הענין הוא שאנחנו בעודנו חיים בעולם הזה, כל מה שאנו רואים בעיני הבשר שלנו נדמה לנו כמציאות אמיתית, אך יש לנו אמונה במה שאמרו חכמי האמת שעל-פי פנימיות השולחן אינו שולחן, אלא חיותו של הקב"ה הוא שמחיה אותו. ולמען האמת הוא להיפך ממש, ההסבר הכתוב בספרי חכמי האמת זהו המציאות האמיתית, אלא שאנחנו כשירדנו לעולם הורכבו על עינינו משקפיים מגושמים כדי שלא נראה את

ועל כן ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה ויחיה ממש באמונתו בה' המחיה ומטיב עמו בכל רגע, ומי שמתעצב ומתאונן מראה בעצמו שיש לו מעט רע ויסורין וחסר לו איזה טובה, והרי זה ככופר ח"ו, ועל כן הרחיקו מידת העצבות במאוד חכמי האמת. אבל המאמין לא יחוש משום יסורין בעולם, ובכל עניני העולם הן ולאן שוין אצלו בהשוואה אמיתית (כי הוא מכיר את השורש ויודע שבין 'הן' ובין 'לאו' אין מאתו יתברך, והרי הוא יתברך רק מטיב, וכאמור, הדבר מוכח, שהרי הכל בא מחכמתו יתברך "הוא מקור החיים והטוב והעונג והוא העדן שלמעלה מעולם הבא"...)

כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא בשביל לנסותו בנסינות אלו ולדעת את אשר בלבבו אם יפנה ללבבו אחרי אלהים אחרים שהם תאוות הגוף המשתלשלים מסטרא אחרא ובהם הוא חפץ או אם חפצו ורצונו לחיות חיים אמיתיים המשתלשלים מאלוקים חיים... ויאמין שבאמת הוא חי בהם וכל צרכיו וכל עניניו משתלשלים באמת בפרטי פרטיותיהם שלא מסטרא אחרא כי מה' מצעדי גבר כוננו... ואם כן הכל טוב בתכלית רק שאינו מושג.

את האגרת מסיים בעל ה'תניא' במילים הבאות: **ובאמונה זו באמת, נעשה הכל טוב גם בגלוי, שבאמונה זו שמאמין שהרע הנדמה בגלוי כל חיותו הוא מטוב העליון שהיא חכמתו יתברך שאינה מושגת והיא העדן שלמעלה מעוה"ב, הרי באמונה זו נכלל ומתעלה באמת הרע המדומה בטוב העליון הגנוז.**

כאשר הביאו את האיש לנתח את גופו כדי להציל את חייו, גילו במקום הדקירה "גידול סרטני" שעדיין היה בשלבי המוקדמים, ונודע לכל שניצולו חיו דווקא על-ידי הצרה שפקדה אותו, כי אילו לא נדקר לא היו מגלים את הגידול אלא לאחר זמן, לאחר שהיה מתפשט בכל הגוף וספק גדול אם היה ניתן להציל אז את חייו, ועכשיו הוציאו את הגידול בעודו באבו ונעשה בריא ושלם כאחד האדם.

כך הוא הכלל תמיד, אלא שפעמים רואים אותו ופעמים אין רואים. היסוד הוא שמלמעלה יורד רק טוב, והחילוק הוא רק אצלנו, האם אנו יכולים להשיג הטוב או שאיננו יכולים...

המציאות האמיתית וכדי שנעמוד בפני נסיון תמידי. אנו רואים שולחן ונדמה לנו שצורתו החומרית היא צורתו האמיתית. אנו רואים אדם נופל ונדמה לנו שזה הרע בהתגלמותו, ואיננו מבינים שזה רק לבוש למציאות הפנימית שהיא טובה, והרי יתכן שהקב"ה נתן לו בזה הזדמנות להתקרב אליו, וכן הלאה כמה וכמה צורות של הטבה. מה גם שפעמים הרבה מגלים עד מהרה שמה שהיה נדמה כרע לא היה אלא טוב גמור.

וכאותו מעשה פלא שהיה לפני כמה שנים, היה זה בתקופה שהישמעאלים התקוממו, משגיח כשרות בראשון לציון נדקר ר"ל על-ידי ישמעאלי ימ"ש, ויהי

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשורה משמחת!

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית

44 grove spring ct.	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
	ע"י המקוואות	מאנרא

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

ארה"ק

	בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא	בני ברק
	חנות 'מול איצקוביץ'	
	מקוה בית פנחס	
	בית המדרש טשערנאביל	
	בית המדרש בית שלום	אשדוד
	בית המדרש בית דוד שאול	
	בית המדרש בית נפתלי	
	בית מדרש בעלזא מרכזי	
	בית המדרש 'בית אהרן'	ביתר עילית
	בית המדרש	חיפה
	שכונת הבעש"ט	פתח תקוה
052-760-0162		

אירופה

	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
--	-------------------	------------------